

येँ महानगरपालिका
येँ देय् म्हसीके
येँ देय् म्हसीके

स्थानीय पाठ्यक्रम (नेपालभाषा)
आधारभूत तह

येँ महानगरपालिका
बागमती प्रदेश, नेपाल
ने.सं. ११४०, वि. सं. २०७७

सुभाय् लिसें भिंतुना

नेपाःया संविधान २०७२ या भाग ३ मौलिक हक अन्तर्गत धारा ३२ या उपधारा (२) व (३) य् हरेक व्यक्ति व समुदायात थःथःगु सांस्कृतिक जीवनय् ब्वति कायेगु व थःगु भाषा, लिपि, संस्कृति, सभ्यताया संबर्द्धन व संरक्षण यायेगु अधिकार बियातःगु दु । थ्व अधिकारयात व्यवहारय् छ्यला यंकेगु धइगु हे स्थानीय पाठ्यक्रम मार्फत समाजया थीथी भाषा, लिपि, संस्कृति, सांस्कृतिक सभ्यता व सम्पदायात ल्यंकेगु कथंया ज्ञान, सीप व प्रविधि ब्वमिपिन्त बियावनेगु खः । उकिया निंतिं स्थानीय पाठ्यक्रमया विकास व उकिया प्रभावकारी कार्यान्वयन हे छगू बल्लाःगु माध्यम खः । संविधानय् न्ह्यथनातःगु थ्वहे भावनायात कःघासैं 'राष्ट्रिय पाठ्यक्रम २०७५' य् तगिं १ निसैं ८ तक अनिवार्य विषयया रूपय् १०० पूर्णाङ्कया छगू अलग्ग विषय सिकाई सहजीकरणया व्यवस्था यानातःगु दु । थुगु व्यवस्थाकथं स्थानीय मौलिकता प्रतिविम्बत जुइकथं विषयवस्तुया चयन यायेमाःगु अपरिहार्य जू ।

थ्वहे खँयात ध्यानय् तसें येँ महानगरपालिकां थःगु लाग्ना दुनेया कला, संस्कृति, भाषा, रितिथिति, रहनसहन, व्यक्ति-व्यक्तित्व, इतिहास व थः जःखः च्वंगु थीथी थाय्वाय्या बारे म्हसीका बीकथंया पाठ्यक्रम दयेकेत छगू समिति हे नीस्वनाः ज्या न्ह्याकूगु खः । ताःहाकःगु सहलह व मेहनत लिपा पाठ्यक्रम समितिं नेपालभाषाया थुगु ग्यसुग्यंगु पाठ्यक्रम तयार याःगु दु, गुगु भी सकस्यां लागि लसताया खँ खः । थुगु पाठ्यक्रम दयेकेगु भवल्य् समितिं पाठ्यक्रम निर्माण पद्धतिकथं त्रिभुवन विश्वविद्यालयया नेपालभाषा केन्द्रीय विभागलिसे आवद्ध थीथी विषयया विज्ञापिं, थीथी ब्वनेकुथिया नेपालभाषा स्यनामिपिं, नेपालभाषाया थीथी खलःपुचःलिसैं धार्मिक-सांस्कृतिक संघसंस्थाया प्रतिनिधिपिं, भाषा, कला, संस्कृति, सम्पदा, इतिहास व पुरातत्व ख्यःया विज्ञापिलिसैं येँ महानगरपालिकाया जःखः च्वंगु नगरपालिकाया विज्ञापिनिगु समेत सल्लाह, सुभावा व ग्वाहालि काःगु दु । थुकियात पाठ्यक्रम विषयया बाल-मनोवैज्ञानिकपिंपाखें माःकथं परिमार्जन समेत याःगु जुयाः थुगु पाठ्यक्रम येँ महानगरपालिका दुनेजक मखु मुक्कं स्वनिगः दुने च्वीपिं मस्तय् लागि समेत बांलाक, अःपुक व न्ह्यइपुक स्यनेकने यायेगु ज्वलं जुइफइ धइगु भलसा कयाच्वना ।

फुक्क पक्षयात कःघानाः येँ महानगरपालिकाया तातुना पूर्वकाः पाठ्यक्रम तयार यानादीगुलिं नेपालभाषा पाठ्यक्रम समितिया सकल दुजःपिं व पाठ्यक्रम दयेकेत ग्वाहालि यानादीपिं सकसितं सुभाय् विसैं थुकिया सफल कार्यान्वयनया लागिं भिंतुना देछानाच्वना ।

विद्यासुन्दर शाक्य

प्रमुख, येँ महानगरपालिका

न्हिः ने.सं. १९४० तछला गा नवमी

(वि.सं. २०७७ जेष्ठ ३२)

स्थानीय विषय नेपालभाषा पाठ्यक्रम निर्माण समितिया थःगु खँ

आधारभूत शिक्षा (तगिं छगूनिसें च्यागूतक) या स्थानीय विषयया पाठ्यक्रम दयेका: स्थानीय सरकारं लागू यायेगु न्हूगु शिक्षा नीति खः । पूर्णांक १०० ल्याःया स्थानीय विषय अनिवार्य खः । थःथःगु थासय् गुकथं लागू यायेगु धयागु स्थानीय सरकारया कथं जुइ । येँ महानरपालिकादुने स्थानीय विषय नेपालभाषाया पाठ्यक्रम दयेकेत येँ महानरपालिकां छगू समिति गठन याःगु खः । उगु समितिं महानगरपालिकाया अवधारणा कथं ८०% येँ महानगरपालिकाया दुनेया विषयवस्तु व २०% स्वनिगः दुनेया विषयवस्तु दुथ्याकाः पाठ्यक्रम निर्माण यायेगु क्वज्यूगु खः । थ्वहे कथं पाठ्यक्रम निर्माण समितिं पाठ्यक्रम दयेकेगु ज्या जूगु खः ।

प्रारम्भिक पाठ्यक्रमयात विषयवस्तु मुनेगुया लागि वाङ्मय शताब्दी पुरुष भाजु सत्यमोहन जोशीया मू पाहाँसुइ छगू मुँज्या जुल । उगु मुँज्याय् थीथी खलः पुचःलिसें थीथी विज्ञपिं सःतेगु भूवलय् त्रिभुवन विश्वविद्यालयया नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग, नेपालभाषा एकेदेमी, नेवाः देय् दबू, नेवाः स्यनामि दबू, नेपालभाषा मिसा खलः, थीथी ब्वनेकुथिया प्रधानाध्यापकपिं, नेपालभाषा स्यनामिपिं, समाजसेवी, भाषासेवी, कलाकार, नेपाः सरकारया सम्पदा संरक्षण संबर्द्धन याइगु संस्थाया पदाधिकारीपिं, भाषाविद्, बालमनोविज्ञपिं, बालसाहित्यविद्पिं, साहित्यकारपिं, लब्धप्रतिष्ठित व्यक्तिपिं मुंकाः विषय संकलन यायेगु ज्या जुल । विषय संकलन कथं थुगु पाठ्यक्रमय् भाषा, नखःचखः, भेषभूषा, संस्कार, सम्पदा, सीप, कलाकौशल, व्यवसाय, नैतिक शिक्षा, प्राकृतिक स्वरूप, सुचुकुचु, कासा, व्यक्ति म्हसीका व लिपि दुथ्याकेगु क्वःजित ।

नेपालभाषा थःगु मांभाय् जुयाच्चपिं मचातनिसें नेपालभाषा मसःपिं मचापिन्त स्यनेगु कथं समितिपाखें स्यनेगु विषय, स्यनाया उपलब्धि, स्यनेगु तरिका, शैक्षिक सामग्री, मूल्याङ्कन व पाठ्यभार आदियात व्यावहारिकतालिसे स्वापू तयाः स्यनेगुकथं सामग्री दयेकेगु ज्या जुल । थुकथं दयेकागु पाठ्यक्रमयात थीथी क्षेत्रयापिन्त मुंकाः प्रबोधिकरण यायेगु ज्या नं जुल । स्थानीय विषय ब्वनीपिं मचात विषयवस्तुनाप स्वापूदुगु लकसय् हे हुर्के जूपिं मचातय्त थःगु थाय्वाय् रितिथिति, व्यवहार, रहनसहन सकतां थःगु हे खः धकाः आत्मसात यायेफैगु कथं विषयवस्तु ब्वनेगु जक मखु महसुस याइगु कथं पाठ्यक्रम दयेकेमाः, मचातय्त फयांफछि अःपुक ब्वनाः, स्वयाः, यानाः सयेका काइगु कथं शिक्षा बिइगु जुइमाःगु वाःचायेकाः तगिं छगूनिसें स्वंगूतक नियमित मूल्याङ्कनकथं अर्थात् प्रयोगात्मक आधारय् मचातय्त शिक्षा बियाः अनं तगिं प्यंगू व न्यागूया मस्तय्त ७५% प्रयोगात्मक व २५% जक सैद्धान्तिक शिक्षाकथं अले तगिं खुगूनिसें च्यागूतगियापिन्त प्रयोगात्मक व सैद्धान्तिक पद्धति बराबर जुइकथं पाठ्यक्रम दयेकेगु खँ क्वःजित । उकथं दयेकागु पाठ्यक्रमयात हानं विज्ञपिन्त अध्ययन याकाः उकिया लिच्वः वःगुयात नं दुथ्याकाः पाठ्यक्रम निर्माण जूगु खः ।

थुकथं तह तह कथं परिमार्जित जूगु पाठ्यक्रमयात विज्ञ पुचः दथुइ छलफल यायेगु ज्या तिथि ने.सं. १९४० दिल्ली थ्व अष्टमी (२०७७ असार १४ गते) सम्पन्न जुल । लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयया पूर्व उपकुलपति इतिहासकार प्रा.डा. त्रिरत्न मानन्धर, पाठ्यक्रम विकास केन्द्रया विज्ञ हेमराज खतिवडा, येँ महानगरपालिकाया शिक्षा समितिया दुजः गुजेश्वरी श्रेष्ठ, सामाजिक विकास समितिया संयोजक व वडा नं. १६ या वडाध्यक्ष मुकुन्द रिजाल, येँ महानगरपालिकाया वडा नं १५ या वडाध्यक्ष एवं प्रवक्ता इश्वरमान

डंगोल व येँ महानगरपालिकाया उपमेयर मय्जु हरिप्रभा खड्गी श्रेष्ठ नापं थीथी विज्ञापिसं थःथःगु बिचाः तयाः पाठ्यक्रमयात पूर्णता बियादीगु दु ।

पाठ्यक्रम कार्यान्वयनयात ध्यानय् तयाः कार्यान्वयनय् प्रत्यक्ष सम्बन्ध दुपिं वडा अध्यक्षपिं, नेवाः स्यनामि दबू, स्यनामि संगठनया पदाधिकारीपिं, प्रधानाध्यापकपिं आदि उपस्थिति दुगु विज्ञ पुचलं पाठ्यक्रमयात अन्तिम रुप ब्यूगु खः ।

येँ महानगरपालिकादुने स्थानीय विषय नेपालभाषां ब्वंकेगु नीति हयादीगुलिं येँ महानगरपालिकाया मेयर भाजु विद्यासुन्दर शाक्य, उपमेयर मय्जु हरिप्रभा खड्गी श्रेष्ठलगायत परिषदया सकल दुजःपिं, सहरी योजना आयोगया दुजःपिं मय्जु गुजेश्वरी श्रेष्ठ, भाजु मन राजा रंजित नापं सजीव शाक्य व शिक्षा विभागया कर्मचारी नापं पाठ्यक्रम दयेकेगु ज्याय् प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष गुहाली यानादीपिं सकसितं सुभाय् ।

स्थानीय विषय नेपालभाषा पाठ्यक्रम निर्माण समितिया दुजःपिं :

संयोजक – प्रा.डा. चुन्दा वज्राचार्य

दुजः – बरुण प्रसाद बैद्य

दुजः – मदन रत्न मानन्धर

दुजः – नरेश वीर शाक्य

छ्यान्जे – मोति राज खनाल

धलः

पृष्ठ ल्याः

खण्ड 'क' नेपालभाषा विषयया पाठ्यक्रमया आधारभूत पक्ष १

खण्ड 'ख' नीति नियमय् नेपालभाषा ७

खण्ड 'ग' क्षेत्र, क्रम, विषयवस्तु व सिकाइ उपलब्धिया विस्तृतीकरण

१. क्षेत्र व क्रम	१०
२. नेपालभाषा तगिं छगूनिसें च्यागूतकया सिकाइ उपलब्धिया विस्तृतीकरण	
तगिं छगू	१६
तगिं निगू	२१
तगिं स्वंगू	२६
तगिं प्यंगू	३२
तगिं न्यागू	३८
तगिं खुगू	४४
तगिं न्हयगू	४९
तगिं च्यागू	५३

खण्ड 'घ' मूल्याङ्कन योजना

अनुसूची १ निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन	६१
अनुसूची २ वार्षिक परीक्षायानितिं विशिष्टीकरण तालिका (तगिं ४-५)	६२
अनुसूची ३ वार्षिक परीक्षायानितिं विशिष्टीकरण तालिका (तगिं ६-८)	६३
अनुसूची ४ प्रयोगात्मक विशिष्टीकरण तालिका	६४

नेपालभाषा विषयया पाठ्यक्रमया आधारभूत पक्ष

नेपालभाषा विषयया पाठ्यक्रम

१. न्हयखँ

नेपाःया म्हसिका धयागु हे बहुभाषा, बहुधर्म, बहुसंस्कृति व बहुजातजातिया देश खः । नेपाःया पुलांगु जातजाति मध्यय् छगू जाति नेवाः खः । नेपालय् दकलय् न्हापां शासन याःगु जाति गोपालवंश खः, अनलि महिषपालपिसं यात । थुपिं आः तक्कनं नेवाः हे जुयाच्वंगु दु । किराती, लिच्छवी व मल्लपिसं नं नेपालय् शासन याःगु दु, उपिं नं नेवाः हे जुयावन । थीथी कालखण्डय् नेवाःतय्सं आपालं धर्म, संस्कृति, सम्पदाया विकास यानावन । नेवाःतय्सं मुख्य शासन नेपालमण्डल दुने च्वनाः यानावन । नेवाःतयसं शासन याःगु स्वनिगः दुने हे जक नेपाःया विश्वसम्पदा दुने दुथ्याःगु च्यागू सम्पदा मध्यय् न्हयगू विश्वसम्पदा नेपाःगालय् दुने लाः । नेवाःतय्गु सभ्यता विकासयात विश्वं म्हसीकाः हे विश्वसम्पदा दुने दुथ्याकूगु खः । उलिजक मखु गुलि नं शासकत नेपाःगालय् दुहांवल थनयागु सभ्यता व विकास खनाः थन हे स्थायीरूपं च्वना छ्वयेगु यात ।

शासकत जकमखु नेपाःया थीथी थासं नेपाःगाः वयाः शिक्षा, स्वास्थ्य, लजगाः आदिया निमित्तं स्वनिगः दुहां वयेगु यात । उपिं आपाः धयाथें थन हे बसोबास याना छ्वयेगु जूगुलिं यानाः न्हापानिसें बसोबास यानाच्वंपिं नेवाःत म्हो जुल ।

न्हापानिसें बसोबास यानावयाच्वंपिं नेवाःतय्गु थःगु हे भाषा, साहित्य, संस्कृति जक मखु इतिहास हे दुपिं खः । थुमिगु भाषा नेपालभाषा खःसा, साहित्य नेपालभाषा साहित्य व नेवाः संस्कृति खः । गोपालवंशी नेवाः जूगुलिं उमिगु भाषा नेवाः भाषा हे खः । लिच्छवीपिसं शासन याःबलय् थाय्थासय् संस्कृत भाषां अभिलेख तयेगु याःसां जनतातय्सं ल्हाइगु भाय् नेपालभाषा हे खः । उकिं लिच्छवीकालय् पलिस्था यानातःगु अभिलेखय् संस्कृत मखुगु खँवः जनतातय्गु भाषाया रूपय् दु । मल्लकाल वःबलय् नेपालभाषा राजभाषा, जनभाषा व प्रशासकीय भाषाया कथं नं जुल ।

मल्लकालय् नेपालभाषां सफू च्वयेगु, साहित्य सृजना यायेगु, अभिलेख च्वयेगु, थ्यासफू, घटनावली, वंशावली आदि च्वयेगु ज्या जुल ।

लिच्छवीकालय् संस्कृत भाषां ब्राम्ही लिपिया प्रयोग जूसां मल्लकालय् वयाः नेवाःतय्गु थी थी लिपि नं विकास जुल । भुजिंम्वः लिपि, प्रचलित नेपाल लिपिजक मखु रञ्जना लिपि व कुटाक्षरं च्वयेगु परंपरा जुल । मल्लकालय् नेवाःतय्गु भाषा, संस्कृतिनिसें कला कौसल आदिया चरम विकास जूगु कारणं हे नेपाःया इतिहासय् मल्लकालयात सुवर्णयुग धायेगु यानातःगु खः । थ्वहे नेवाःतय्गु सभ्यता खः, म्हसिका खः ।

शाह जुजुपिसं नेपाःगालय् नं शासन यायेवं नेपालभाषा हास जुजुं वन । पञ्चायतकालय् छगू भाषा, छगू जात, छगू धर्म, छगू भेषया दर्शनयात प्रोत्साहन ब्युस्येलि नेपालभाषा विस्तारं हास जुयावंगु खः ।

अथे जूसां शैक्षिक क्षेत्र दुने नेपालभाषा उच्च शिक्षाकथं आई. ए. निसें माष्टर डिग्री व विद्यावारिधीतक्क यायेगु जुल । राजनैतिक ह्यूपाःया नापनापं नेपालभाषायात बीगु स्थान पापां वनाच्चंगुली नेपाः लोकतान्त्रिक गणतन्त्र जुस्येलि स्थानीय विषय व मातृभाषायात महत्व बियाः प्राथमिक तहया शिक्षाय् मांभाषां ब्वनेगु व्यवस्था जूगुलिं यें महानगरपालिकाया मू बासी वा आदिवासी जाति नेवाःतय्गु बारे सयेका सीकावीगुकथं नेपालभाषाया अध्ययन यायेगु जूगु खः ।

२. पाठ्यक्रमय् नेपालभाषा विषय दुथ्याकेमाःगु हुनि :

नेपाःया मू थाय् धयागु यें देय् खः । येंया मूलवासी धयापिं नेवाःत खः । नेवाःतय्गु भाषा, संस्कृति, परम्परा, सम्पदा, कलाकौसल विश्व न्यंक जाः । देशविदेशनिसें नेवाःतय्गु थीथी पक्षया अध्ययन अनुसन्धान यायेत लिसें अवलोकन वा स्वयेत येंय् वयेगु याइ । उलि जकमखु दछिया ३६५ दिं दुसा नेवाःतय् व स्वयाः उप्वः नखःचखः, जात्रा, पर्वनिसें कयाः थीथी संस्कार नं यायेगु याः । थजाःगु नेवाःतय्गु भाषा, धर्म, संस्कृति सम्पदा, संस्कार, सीप, कलाकौसलं जाःगु थाय् यें महानगरपालिका दुने दुथ्याःगु खः । नेपाःया च्यागू विश्व सांस्कृतिक सम्पदा मध्यय् स्वयम्भू महाचैत्य, येंया लायकू, पशुपति व खास्ति यानाः प्यंगू विश्व सम्पदा यें महानगरपालिका दुने लाः ।

यें महानगरपालिका दुने आपालं जातजातिपिं दुसां नेवाःत आदिवासी जूगुलिं उमिगु विशिष्ट थाय् दु ।

यें महानगरपालिका दुनेया प्रारम्भिक शिक्षाय् नेपालभाषा विषय ब्वनेमाःगु मू मू हुनि धयागु थथे खः :

क) नेवाःतय्गु सभ्यता म्हसीकेगु

ख) यें लागा दुनेया मौलिक भाषा, साहित्य, धर्म, संस्कृति, संस्कार, रहनसहन म्हसीकेगु

ग) यें लागा दुने जुइगु मौलिक जात्रा पर्व मेला म्हसीकेगु

घ) यें लागा दुने च्वापिं आदिवासीपिनिगु व्यक्तित्व, कृतित्व व लजगाः म्हसीकेगु

ड) यें लागा दुनेया कलाकौसल, सीप, थाय्बाय्, बस्ति म्हसीकेगु

२

च) यें लागा दुनेया नेवाःतय्सं यानावयाच्चंगु लकसया व्यवस्था बारे सीकेगु

छ) भिं उसांय्या लागि यानावयाच्चंगु ज्या खँ सीकेगु

ज) विश्वय् वयाच्चंगु ह्यूपाःया जलय् नेवाःतय्सं थःगु म्हसिका गुकथं ल्यंकातल जक मखु लिपाया पुस्तायात गुकथं पुस्तान्तरण यानाच्चन धकाः नं सीकेगु

झ) नेवाः गौरवया वास्तविकता थुइका नेपालभाषा ब्वलंकेगु

३. नेपालभाषा पाठ्यक्रम निर्माणया चरण :

पाठ्यक्रम दयेकेगुयानिम्तिं नालेमाःगु चरणकथं नेपालभाषा पाठ्यक्रम निर्माणया निम्तिं नं क्वय् बियातःगु चरण छ्येलागु जुल :

- क) आवश्यकता म्हसीका (पहिचान)
- ख) सक्षमता क्वःछीगु (निर्धारण)
- ग) विधा व क्षेत्र क्वःछिना (निर्धारण)
- घ) विषयवस्तु ल्यज्या (छनोट)
- ङ) विषयवस्तुया विस्तृतीकरण
- च) शिक्षण सिकाइ प्रक्रिया
- छ) ई व्यवस्थापन
- ज) मूल्याङ्कन

४. आवश्यकता पहिचानया सम्भाव्य क्षेत्र :

- क) तजिलजि (संस्कृति) : भाषा, नखःचखः, जात्रा, नसात्वँसाज्वलं, भेषभूषा व तिसाज्वलं, जन्मनिसें मृत्यु संस्कार आदि ।
- ख) सम्पदा (धार्मिक, ऐतिहासिक, पर्यटकीय स्थल .....) : चीभाः देगः, घः, ननि, बहाः, बही, चुक, ल्वहँहिंति, पुखू, तुं, बुंगाः, सतः, फल्चा, छ्वास, पीठ, अजिमा, तीर्थ, विश्व सम्पदा आदि ।
- ग) सीप, कलाकौशल व व्यवसाय : दकःमि, सिँकःमि, मरिःकःमि, पुं, छिपा, ल्वहँकःमि, नकःमि, सिजःकःमि, लुँकःमि, कँय्कःमि, सापू, मेय्पू, फैपू आदि ।

३

- घ) नैतिक शिक्षा : सकारात्मक विचार, हनाबना, सहानुभूति, ग्वहालि, परियत्ति शिक्षा, ज्ञानगुणया खँ, विधि व्यवहार, समाजसेवा, दान, धर्म, परम्परागत व्यवहार आदि ।
- ङ) भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप : ख्यः, पहाड, गुं, च्वापुगुं, धः, खुसि, सागर, महासागर, चा, फि, ल्वहँ, सूर्द्यः, चन्द्रमा, नगु, सुपाँय्, ग्रहण, खानी, प्राकृतिक विपत्ति, लकस प्रदूषण व संरक्षण आदि ।
- च) स्वास्थ्य, शारीरिक, सुचुकुचु व कासा : म्ह सुचुकुचु, छँ सुचुकुचु, त्वाः सुचुकुचु, ब्वनेकुथि सुचुकुचु, कुपोषण, ल्वय् (सरे जुइगु व मजुइगु), कसरत, प्राणायाम, योग, थीथी कासा आदि ।
- छ) व्यक्ति म्हसिका : नेपा देय्या नांजाःपिं नेवाःत, नेपालभाषाया उत्थान यायेत योगदान बियादिइपिं ।
- ज) लिपि : प्रचलित नेपाल लिपि व रञ्जना लिपि ।

५. शिक्षाया राष्ट्रिय सक्षमता

शिक्षाया राष्ट्रिय सक्षमता क्वय् बियातःगुकथं दु :

१. न्ह्याम्हं व्यक्तियाके अन्तर्निहित प्रतिभा व व्यक्तित्व विकासया सम्भावनायात प्रस्फुटित यायेत तिबः बिइगु ।
२. न्ह्याम्हं व्यक्तियाके दुगु सार्वभौम मानवीय मूया नापं राष्ट्रिय संस्कृति व अस्मिता, सामाजिक मान्यता व आस्थाया संवर्द्धन यानाः जीवन्त अनुभवत कयेच्यानाः स्वस्थ सामाजिक व सामूहिक जीवनपद्धतिया विकास यायेत चरित्रवान् व नैतिकवान् नागरिक तयार यायेगु ।
३. स्थानीय व राष्ट्रियस्तरया व्यवसाय, लजगाः व रोजगारी नापं आवश्यकताकथं अन्तरराष्ट्रिय लजगाः उन्मुख, उत्पादनमुखी व सीपयुक्त नागरिक तयार यायेत तिबः बिइगु ।
४. व्यक्तिया सामाजिकीकरणय् तिबः ब्युब्युं सामाजिक एकतायात क्वातुका यंकेगु ।
५. समाजया आधुनिकीकरणय् तिबः बियाः देय् निर्माणया नितिं मानवसंसाधनया विकास यायेगु ।
६. प्राकृतिक लकस व राष्ट्रिय सम्पदाया संरक्षण व सदुपयोग यायेत तिबः बिइगु ।
७. सामाजिक समानता व न्यायबारे चिन्तन यायां वहे कथंया आचरण विकास यायेगु व समावेशी लिसें छ्धीछ्पाय् समाज दयेकेत ग्वहालि यायेगु ।

४

८. स्थानीय, राष्ट्रिय व अन्तरराष्ट्रिय परिवेशयात ल्वयेक शान्ति, मैत्री, सद्भाव, सहिष्णुता व विश्ववन्द्यत्वया भावनाया विकास यानाः वहेकथं आचरण यायेगु व याकेगु लिसें फुक्क कथंया द्वन्द्व व्यवस्थापनया लागि सक्षम नागरिक तयार यायेगु ।
९. आधुनिक सुचं प्रविधिलिसे परिचित जुयाः थ्व प्रयोग यायेत हलिमय् ल्वःम्ह दक्ष जनशक्ति तयार यायेगु ।
१०. राष्ट्र, राष्ट्रियता, लोकतन्त्र, मानवअधिकारयात सम्मान यायेगु, समालोचनात्मक व रचनात्मक सोच दुपिं, स्वाभिमानी व मेपिन्त सम्मान यायेगु व थः नेपाःमि जूगुलिइ गौरव ताइपिं नागरिक तयार यायेगु ।
११. नेपाली कला, सौन्दर्य, आदर्श व वैशिष्ट्यया संरक्षण, संवर्द्धन व विस्तारय् अभिप्रेरित नागरिक तयार यायेत तिबः बिइगु ।
१२. प्राकृतिक व दैवी प्रकोपपाखें सचेत जुयाः वयेफुगु गुगुनं कथंया जोखिम म्हो यायेत सक्षम नागरिक तयार यायेगु ।

६. तहगत सक्षमता

सक्षमता धैरु व्यावहारिक व सामाजिक जीवनयापनया लागि व्यक्तियात आवश्यक जुडुगु ज्ञान, सीप प्रदर्शन यायेफडुगु खः । उकिं हे आधारभूत तहलय् बियाःतगु सक्षमता विकास यायेत ज्ञान, सीप प्रविधियात उजागर यायेत व स्थानीय मूल्य मान्यताया संरक्षण व संबर्द्धनय् तिवः बियाः उकिया हस्तान्तरणय् योगदान विइत नेपालभाषा पाठ्यक्रमया प्रावधान तःगु खः । सक्षमताया आधारय् पाठ्यक्रमया सिकाइ उपलब्धि तयार यानाः वहे कथं विषयवस्तु ल्ययाः स्यनेकने प्रक्रिया निर्धारण व मूल्याङ्कन प्रक्रिया ल्यइ । थुकियानिम्तिं तगिं छगूनिसें तगिं च्यागूतकया ब्वनामिपिन्त क्वय् बियातःगुकथं सक्षमता विकासया अपेक्षा याःगु दु ।

१. येँ लागाया दुने व पिने लाःगु महत्वपूर्ण सम्पदा, संस्कृति, परम्परा व भाषा, लिपि संरक्षण नापं सम्बर्द्धन
२. येँ लागाया दुने व पिने लाःगु ऐतिहासिक, धार्मिक व पर्यटकीय थाय्यागु पहिचान, अवलोकन भ्रमण व उकिया उपयोगिता व महत्व नापं सम्बर्द्धन
३. स्थानीय तहलय् जुडुगु जात्रा, नखःचखः, मेलाय् सहभागिता, नसात्वँसा ज्वलं, भेषभूषा, तिसाज्वलं नापं नेवाः संस्कार व इमिगु संबर्द्धनय् तिवः
४. स्थानीय तहलय् संचालन जुयाच्वंगु उद्योग, लजगाःया अवलोकन, संरक्षण व संबर्द्धनया निंतिं तिवः
५. ब्वनेकुथिइ स्वास्थ्य व पोषणया महत्व, थुकियात व्यवहारय् छ्यलेगु, ब्वनेकुथिया सुचुकुचुइ सहभागिता व नेवाः कासा जगेर्ना नापं योग शिक्षा
६. लकस, मचाक्यब दयेकेगु, संरक्षण व संबर्द्धनबारे सहभागी

५

७. भिंगु संस्कार व आचरणबारे जानकारी कयाः व्यवहारय् छ्यलेगु
८. सृजनात्मक ज्याया पहिचान, अभ्यास व छ्यलेगु
९. नेवाः ख्यलय् नांजापिं व्यक्तित्वया योगदान

७. ई व्यवस्थापन

तगिं छगूनिसें स्वंगूतक छगू वाःलय् ५ पाठ्यघन्टीया दरं जम्मा १६० पाठ्यघन्टी ब्वंकेगु जुइ । अथेहे तगिं प्यंगूनिसें च्यागूतक छगू वाःलय् ४ पाठ्यघन्टीया दरं जम्मा १२८ पाठ्यघन्टी ब्वंकेगु जुइ । थुकिइ मध्ये सैद्धान्तिक पक्षया निंतिं ६४ पाठ्यघन्टी व प्रयोगात्मकय् ६४ पाठ्यघन्टी स्यनेगु व्यवस्था यायेमाः । ४५ मिनेटया छगू पाठ्यघन्टी जुइ ।

८. स्यनेकनेया माध्यम

ब्वनेकुथिइ स्यनेकनेया माध्यम नेपालभाषा जुइ ।

९. स्यनेकने सहजीकरणया प्रक्रिया

क) आधारभूत तहलय् स्यनेकने यायेबलय् ब्वनामि केन्द्रित व मचामैत्री स्यनेकने विधि छ्यलेमा: ।

अपाङ्गता, अशक्त, असहाय, कमजोर आदि जूपिं ब्वनामिपिन्त समावेशी स्यनेकने प्रक्रियाकथं अपने यायेमा: । थुकियालागि स्यनामिपिसं उपलब्ध जुइकथं सहजकर्ता, उत्प्रेरक, प्रवर्द्धक व खोजकर्ताया भूमिका निर्वाह यायेमा: ।

ख) पाठ्यक्रमलिसे स्वापूदुगु स्यनेकने, सहजीकरण प्रक्रिया यायेबलय् सुचं, संचार व प्रविधिया प्रयोगयात विशेष थाय् बिइमा: ।

ग) स्यनेकने प्रक्रियाय् सैद्धान्तिक सिबें उप्व: याना: 'याना: सयेकेगु' अवसर बिइगु जुइमा: ।

नीति नियम्य मातृभाषा

६

१. संविधान्य मातृभाषा :

क) नेपाःया संविधान २०४७

नेपाःया संविधान २०४७ य् नेपाःया दुने च्वंगु मातृभाषायात राष्ट्रिय भाषा व नेपाली भाषायात राष्ट्र भाषा धका उल्लेख यानातःगु दु । छुंनं समुदायनं थःथःगु मातृभाषाया माध्यमं प्राथमिक तह जक आखः ब्वंकेगु, ब्वनेकुथि चायेकेगु प्रावधान ब्यूगु दु । उगु हे प्रावधानयात कार्यान्वयन यायेगु कथं नेपाः समुदायनं नेपालभाषाया माध्यमं मचातय्त आखः ब्वंकेगु ब्वनेकुथि जगतसुन्दर ब्वनेकुथि २०४७ फागुण १२ गते विधिवत संचालन याःगु नेपाःया न्हापांगु व छगूया छगू जक ब्वनेकुथिया रूप्य् थौतक्क छगू तगिनिसें भिगू तगिंतक्क ब्वंकेगु याना वयाच्वंगु दु ।

ख) नेपाःया संविधान २०७२

वि.सं. २०७२ नेपाःया संविधानया भाग ३ य् मौलिक हकया व्यवस्थाय् धारा २२ य् मातृभाषा व संस्कृतिया हकया व्यवस्था याःगु दु । उकिया उपधारा २ लय् 'प्रत्येक व्यक्ति व समुदायया थःथःगु समुदायया सांस्कृतिक जीवन्य सहभागि जुइगु हक दइ नापं उपधारा ३ य् 'नेपाल्य् च्वनाच्वंनिं सकल नेपाःमिपिनि थःथःगु भाषा, लिपि, संस्कृति, सांस्कृतिक सभ्यता व सम्पदाया संवर्द्धन व संरक्षण यायेगु हक दै' धयागु प्रावधान दु ।

२. राष्ट्रिय शिक्षा आयोगया प्रतिवेदन २०४९

वि.सं. २०४७ सालया संविधान्य दुगु मातृभाषाया प्रावधान अर्थात् राष्ट्रिय भाषाया व्यवस्था यायेगु हुनिं वि.सं. २०४७ साल फागुन १४ गते राष्ट्रिय शिक्षा आयोग गठन जुल । उगु आयोगं २०४९ साल्य् प्रतिवेदन पेश याःगु खः । उगु प्रतिवेदन्य् नेपाः बहुभाषा बहुजातया आधार्य् राष्ट्रिय भाषा आयोग त्रिभुवन विश्वविद्यालयया केन्द्रीय भाषा विभागनिसें ब्वनेकुथि दुने मातृभाषा ब्वनेद्वैगु व्यवस्था यानातःगु दु । उगु प्रतिवेदन्य् ब्यूगु सुभावाकथं त्रिभुवन विश्वविद्यालय्य् केन्द्रीय नेपालभाषा विभाग व नेपाःया मातृभाषा अध्ययन अनुसन्धान व्यवस्थापन यायेगुयालागि राष्ट्रिय भाषा आयोग लिपाहे जूसां गठन जूगु दु ।

३. प्राथमिक शिक्षा पाठ्यक्रम २०६२ व २०६५ :

प्राथमिक शिक्षा पाठ्यक्रम २०६२ व २०६५ लय् प्राथमिक तगिं (१-५) य् स्थानीय विषय/मातृभाषा विषययात पाठ्यभार ४ व पूर्णाङ्क १०० याःगु दु ।

क) ब्वनेकुथिइ ब्वंकीगु मातृभाषायात ल्ययेबलय् अप्वः ब्वनामिपिसं नुवाइगु मातृभाषा ल्ययेगु जुइमाः ।

- ख) मातृभाषा बंके मफइगु ब्वनेकुथिइ स्थानीय तहया लागि उपयोग जुइगु पेशा, व्यवसाय, धर्म, परम्परा, संस्कृति, रीतिरिवाज, स्थानीय सम्पदा, वातावरण संरक्षण, खेतीपाती, स्थानीय प्रविधि, नखःचखः, सामाजिक व्यवहार आदि विषय ल्यया: बंकेगु जुइमा: ।
- ग) मातृभाषा/स्थानीय विषयया पाठ्यक्रम व पाठ्यसामग्री स्रोतकेन्द्रया सहयोग व जिल्ला पाठ्यक्रम समन्वय समितिया समन्वयल्य ब्वनेकुथि थम्हं हे दयेकेफु ।

४) आधारभूत तह (तगिं १-३) या पाठ्यक्रम २०७५ :

- आधारभूत तहल्य पाठ्यक्रम दयेका: कार्यान्वयन यायेबल्य क्वये च्वंगु खँ दुथ्याकेगु जुई :
- क) स्थानीय विषयल्य मातृभाषा स्थानीय ज्ञान, सीप, व प्रविधिइ आधारित विषय जुइमा: । स्थानीय विषय अन्तर्गत मातृभाषा अथवा मातृभाषा व स्थानीय विषय समावेश यायेमा: । सृजनात्मक सीप विकासया क्रियाकलाप, मेगु विषयया क्षेत्रया क्रियाकलापनाप स्वापू क्यनेमा: ।
- ख) स्थानीय विषयया पाठ्यक्रम व पाठ्यसामग्री विद्यालयनं स्थानीय विज्ञ, अभिभावकया नापं स्थानीय तहया सहयोग व समन्वय याना: कार्यान्वयन्य हयेगु जुई ।

५. आधारभूत शिक्षा (तगिं ६-८) पाठ्यक्रम २०६९ :

आधारभूत तहया ६ निसें ८ गुलिइ मातृभाषा वा स्थानीय विषययात पाठ्यभार ५ व पूर्णाङ्क १०० जुइ ।

- क) ब्वनेकुथिइ बंकीगु मातृभाषा ल्ययेगु, पाठ्यक्रम निर्माण, सफू विकास व कार्यान्वयन स्थानीय निकायया परामर्शय ब्वनेकुथि वा सम्बन्धित शैक्षिक संस्थां हे याई ।
- ख) स्थानीय विषयया हकय स्थानीय तहयात मा:गु सीप, धर्म, परंपरा, संस्कृति, रीतिरिवाज, स्थानीय सम्पदा वातावरण संरक्षण, स्थानीय प्रविधि, नखःचखः, सामाजिक व्यवहार आदि विषयवस्तु सम्बन्धी विषय स्थानीय निकायया सरसल्लाहं ब्वनेकुथि थःम्हहे ल्यया: तयेफु । थजा:गु विषयया पाठ्यक्रम दयेकेगु, सफू विकास व कार्यान्वयन स्थानीय निकायया सरसल्लाहनं ब्वनेकुथि वा शैक्षिक संस्थां हे याई ।
- ग) मातृभाषा व स्थानीय विषयया पाठ्यक्रम व पाठ्यसामग्री स्रोतकेन्द्रया गुहालि व जिल्ला पाठ्यक्रम समन्वय समितिया समन्वयल्य ब्वनेकुथि थम्हं हे दयेके फु । जिल्ला दुने छगू हे कथंया विषय जुलधा:सा जिल्लास्तरय व स्रोतकेन्द्रस्तरय जक मिलेजुल धा:सा स्रोतकेन्द्रस्तरया पाठ्यक्रम दयेकेफु ।
- घ) मेमेगु विषयया रुपय कम्प्यूटर व सूचना प्रविधि, सामाजिक शास्त्रया अन्तर्गतया विषय, भाषा समूहया विषय, गणित व विज्ञान समूहया विषय, परम्परागत चिकित्सा पद्धति, सहकारी शिक्षा, संगीत, मूर्तिकला, काष्ठकला, वास्तुकला आदिया विषय जुइ । दुगु साधन व स्रोतया आधारय पाठ्यक्रम विकास केन्द्रं पाठ्यक्रम व सफू विकास यानायकी ।

६. आधारभूत शिक्षा पाठ्यक्रम २०७६ :

आधारभूत तहलय् २०७७ निसैं कार्यान्वयन जुइगु स्थानीय पाठ्यक्रम वि.सं. २०७७ निसैं छगू तगिनं सुरु याना: प्यर्देया दुने तगिं छगूनिसें च्यागू तगिंतक्क कार्यान्वयन जुई ।

तगिं १ - ८ तगिंया समयावधि मध्ये स्थानीय तहया समन्वयलय् ब्वनेकुथिइ मुक्क ई मातृभाषायात अथवा छुं ई मातृभाषायात व मेगु छुं ई मेगु छगू स्थानीय विषययात नं बी फु ।

मागया आधारय् स्थानीय तहया समन्वयलय् ब्वनेकुथिनं मातृभाषा, मातृभाषा व मेगु छुं छगू स्थानीय विषय अथवा स्थानीय विषय ब्वंकेगु व्यवस्था यायेफु ।

७. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ :

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ या दफा ११ (ज)(४) य् मातृभाषां शिक्षा बीगु ब्वनेकुथियात अनुमति, अनुगमन व नियमन सम्बन्धि व्यवस्था याना: स्थानीय पाठ्यक्रमया कार्यान्वयन यायेगु खं न्ह्यब्वयात:गु दु ।

उगु ऐनया हे दफा ११(ज)(१८) य् स्थानीय स्तरया शैक्षिक ज्ञान, सीप व प्रविधिया संरक्षण, सम्बर्द्धन व स्तरीयकरण यायेगु खं च्वयात:गु दु ।

८. भिन्त्याक्व:गु (पन्ध्रौ) योजना (२०७६ र ०७७-२०७९ र ०८०) :

भिन्त्याक्व:गु योजनाया तातुना पूर्वकेगुया निम्ति परिलक्षित मानव संसाधन, पूर्वाधार व प्रविधिया विकास व जीवनोपयोगी ज्ञान व सीपय् आधारित पाठ्यक्रमपाखें दक्व तहया शिक्षाय् गुणस्तर सुनिश्चित यायेगु रणनीतियात ब्वनेकुथि-शिक्षाया पाठ्यक्रम व सफू ईकथं परिमार्जित यायेगुया नापनापं आधारभूत तहया तगिं छगूनिसें स्वंगूतक्क एकीकृत पाठ्यक्रम कार्यान्वयन याना: आधारभूत तहया शिक्षण सिकाइया लागि मा:कथं माध्यम भाषाया रुपय् मातृभाषा व स्थानीय भाषा अथवा नेपाली भाषा छ्यलेगु व्यवस्था दयेका: संङ्घीय तहलं निश्चित याना: मापदण्डकथं ब्वनेकुथि तहया स्थानीय पाठ्यक्रम व पाठ्यसामग्री स्थानीय तहलंनिसैं विकास यायेगु याना: स्थानीय तहया क्षमता विकास यायेगु जुइ धका: कार्यनीतिपाखें व्यवस्था यायेगु जुई ।

९. विद्यालय क्षेत्र विकास योजना :

सन् २०१६ निसैं २०२२ तक्कयात ह:गु विद्यालय क्षेत्र विकास योजनां सीप स्यनेगु खँय् परंपरागत व स्थानीय ज्ञानया छ्यलाबुला गुकथं जुयाच्वंगु दु धका: माला स्वयेगु व मातृभाषा, राष्ट्रिय भाषा व अन्तराष्ट्रिय भाषायात ब्वंकेगु माध्यमया रुपय् त्रैभाषिक नीति छ्यलेगु व्यवस्था याना: स्थानीय मातृभाषायात म्वाकातयेगु व छ्यलाबुलाय् हया: संवर्द्धन यायेगु धका: उल्लेख यानात:गु दु ।

खण्ड ग

क्षेत्र, क्रम, विषयवस्तु व सिकाइ उपलब्धिया विस्तृतीकरण

१. क्षेत्र व क्रम

नेपालभाषाया विषयया विषयवस्तुया क्षेत्र व क्रम क्वय् वियातःगु दु ।

क्र.सं.	विधा, क्षेत्र, क्रम	विषयवस्तु
१	भाषा	भाषा (न्यने, न्ववाये, व्वने, च्वये)
२	नखःचखः व भेषभूषा	नखःचखः, जात्रा, नसात्वँसाज्वलं, भेषभूषा व तिसाज्वलं
३	संस्कार	जन्मनिसं मृत्यु संस्कार
४	सम्पदा (धार्मिक, ऐतिहासिक, पर्यटकीय स्थल...)	चीभाः देगः, द्यः, ननि, बहाः, बही, चुक, ल्वहंहिति, पुखू, तुं, बुंगाः, सतः, फल्चा, छ्वास, पीठ, अजिमा, तीर्थ, विश्व सम्पदा
५	सीप, कलाकौशल व व्यवसाय	दकःमि, सिँकःमि, मरिक्कःमि, पुं, छिपा, ल्वहंकःमि, नकःमि, सिजःकःमि, लुँकःमि, क्यँकःमि, सापू, मेय्पू, फैपू, घरेलु उद्योग
६	नैतिक शिक्षा	सकारात्मक विचार, हनाबना, सहानुभूति, ग्वहालि, परियत्ति शिक्षा, ज्ञानगुणया खँ, विधि व्यवहार, समाजसेवा, बाल अधिकार, दान, धर्म, परम्परागत व्यवहार
७	भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप	ख्यः, पहाड, गुँ, च्वापुगुँ, धः, खुसि, सागर, महासागर, चा, फि, ल्वहं, सूद्यः, चन्द्रमा, नगु, सुपाँय्, ग्रहण, खानी, प्राकृतिक विपत्ति, लकस प्रदूषण व संरक्षण
८	स्वास्थ्य, शारीरिक, सुचुकुचु व कासा	मह सुचुकुचु, छँ सुचुकुचु, त्वाः सुचुकुचु, व्वनेकुथि सुचुकुचु, कुपोषण, ल्वय् (सरे जुइगु व मजुइगु), कसरत, योगः आसन, प्राणायाम, विपश्यना ध्यान, थीथी कासा
९	व्यक्ति म्हसिका	नेपा देय्या नांजाःपिं नेवाःत, नेपालभाषाया उत्थान यायेत योगदान वियादिइपिं
१०	लिपि	नेपाल लिपि, रञ्जना लिपि

२. क्षेत्र व क्रम विस्तृतीकरण

क्र. सं.	एकाइ/क्षेत्र	तगिं छगू	तगिं निगू	तगिं स्वंगू	तगिं प्यंगू	तगिं न्यागू
१	भाषा -न्यने	-यःमरि कविता न्यनेफैगु -यःमरि कविता कनेफैगु -छगः, निगः निसें	-वःपाखें नां, क्रिया, विशेषण म्हसीके फैगु -वःपाखें नां, क्रिया, विशेषण म्हसीकाः धायेफैगु	-क्वातिपाखें क्रिया विशेषण, सर्वनाम आदि म्हसीकेफैगु -क्वातिपाखें क्रिया विशेषण, सर्वनाम	-हाम्वःग्वारापाखें त्याः खानाः इनेबले जाः (लिंग) म्हसीकेफैगु -हाम्वःग्वारापाखें त्याः (अंक), जाः (लिंग)	-गथामुगःपाखें विस्मयादिवोधक खंग्वः व खंपुत न्यनाः म्हसीकेफैगु -गथामुगःपाखें
	-न्ववाये	भ्रिगःतक धायेफैगु -छि, नछिनिसें सान्हतक धायेफैगु -च्ये न्ववायेगु खंत ब्वनेफैगु -मा आखः, वा आखः, चिना आखः च्येफैगु	-भ्रिंछगःनिसें न्यीगःतक धायेफैगु -च्ये न्ववायेगु खंत ब्वनेफैगु -वःपाखें खंत्वाः, खंपु दयेकेफैगु	आदि म्हसीकाः धायेफैगु - नीछगःनिसें स्वीगःतक धायेफैगु -च्ये न्ववायेगु खंत ब्वनेफैगु	म्हसीकाः धायेफैगु -स्वीछगःनिसें न्यय्गः तक धायेफैगु -च्ये न्ववायेगु खंत ब्वनेफैगु	विस्मयादिवोधक खंग्वः धायेफैगु -न्यय्छगःनिसें न्हय्गःतक धायेफैगु
	-ब्वने	-यःमरि पुन्हि,	-सिथि नखः, बुंगद्यः	-सापारुपाखें खंत्वाः, खंपु दयेकेफैगु	-बज्रयोगिनी द्यःया बयान यानाः च्येफैगु	-च्ये न्ववायेगु खंत ब्वनेफैगु
	-च्ये	जनबाहाःद्य, कौला, ज्यःनाः, तुच्चा, बेलिया परिचय -क्वथा ज्वलं व मस्तय्	जात्राबारे बयान याये फैगु । -समय्बजि, अय्लाः, थ्वंबारे धायेफैगु	जात्राबारे बयान यायेफैगु -बिस्काः जात्राया बयान यानाः च्येफैगु -गुंपुन्हि व बिस्काः	-द्यःचाकु संल्हू हनेगुबारे बयान यायेफैगु -बज्रयोगिनी जात्रा, येंयाःया प्याखं व कुमारी रथयात्राबारे बयान यायेफैगु	-दापूया इकाई ब्वनेफैगु -लनेगुया इकाई ब्वनेफैगु -गथामुगःया बारे बयान यानाः च्येफैगु
	नखःचखः व भेषभूषा संस्कार	लंया नां धायेगु व म्हसीकेफैगु ।	-बैगः ज्वलंया नां व मिसा मिजं लं कमिज, सुरुवा, भोटो.. नां धायेफैगु व म्हसीके फैगु	जात्राबारे बयान यायेफैगु -भ्वय्बारे बयान यायेफैगु -धुकूज्वलंया नां धायेफैगु व मिसा लं	हनेगुबारे बयान यायेफैगु -बज्रयोगिनी जात्रा, येंयाःया प्याखं व कुमारी रथयात्राबारे बयान यायेफैगु	-गथामुगः चःहे व न्हय्गं जात्राबारे बयान यायेफैगु -कु छत्रयेगुबारे बयान यायेफैगु

क्र. सं.	एकाइ/क्षेत्र	तगिं छगू	तगिं निगू	तगिं स्वंगू	तगिं प्यंगू	तगिं न्यागू
		-श्रीपञ्चमी, आखः च्वयेगु सुरु यायेगु,	-निदं, प्यदं व भिनिदं बुदिंबारे धायेफैगु	परिसं, गा आदि धाये फैगु व म्हसीकेफैगु -मचाबू ब्यंकेगुबारे बयान यायेफैगु	-देय्मा भ्वय् व महा भ्वय्बारे धायेफैगु -छेदिइ तइगु ज्वलं व तःधिकःपिसं फीगु ज्वलं म्हसीकेफैगु व नां च्वयेफैगु -मचायात जा नकेगु (मचा जंक्व) बारे	-सगं ज्वलं व मचा जंक्व ज्वलंया नां व थ्वबारे बयान यायेफैगु -वःलाः, कय्तापुजा, बारे छुइगु, इहि, बाह्नाःबारे धायेफैगु
३					बयान यायेफैगु	
४	सम्पदा (धार्मिक, ऐतिहासिक, पर्यटकीय स्थल)	-चीभाः, देगः, गणेद्यः व भैरःद्यः म्हसीकेफैगु ।	-बाहाः, बही, चुक, ननि, म्हसीकेफैगु व बयान यायेफैगु	-ल्वहंहिति, पुखू, तुं, बुंगाः धायेफैगु व म्हसीके फैगु	-प्यम्ह गणेद्यः, प्यम्ह करुणामय व प्यम्ह नारायणद्यः म्हसीकेफैगु व गन गन दु धकाः धायेफैगु	-सतः, फल्चा व छ्वास म्हसीकेफैगु व वयाबारे बयान यायेफैगु
५	सीप, कलाकौशल व व्यवसाय	-पुं व छिपाया ज्याया बयान यायेफैगु	-दकःमि व सिंकाःमिया ज्याबारे धायेफैगु	-मरिंकःमि व ल्वहंकःमिया ज्याबारे धायेफैगु	-नकःमिया ज्याबारे बयान यायेफैगु	-सिजःकःमि व लुंकाःमिया बारे बयान यायेफैगु -घरेलु उद्योग (७ गू चिकं साः)बारे बयान यायेफैगु
६	नैतिक शिक्षा	-सकारात्मक विचार व्यवहारय् क्यनेफैगु -कुमार पूजा, कुमारी पूजा (child is god)	-हनाबनाया खं व्यवहारय् छयले फैगु -छेजः, माचाछि, भोछिं, फुकि जः बारे धायेफैगु	-सहानुभूति व ग्वाहालि यायेगुबारे व्यवहारय् क्यनेफैगु -त्वाःबाहाः, नायः नकिं, सी कायेगुबारे बयान यायेफैगु	-ज्ञानगुणया खं धायेफैगु -सिद्धार्थया बुद्धत्व प्राप्तिबारे बयान यायेफैगु -न्याम्ह थाकुलि व नकिं बारे बयान यायेफैगु	-थःपिसं यायेमाःगु विधि व्यवहारबारे व बहुजन हिताय बहुजन सुखायबारे बयान यायेफैगु । -गुथिबारे धायेफैगु ।
७	भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक	-ख्यःया परिभाषा धायेफैगु	-पहाड, गुंबारे बयान यायेफैगु -थःने, क्वःने व दथुया	-च्वापुगुं व थ्वया महत्वबारे बयान यायेफैगु	-धः, खुसि, सागर, महासागरबारे धायेफैगु	-चा, फि व ल्वहंया बनोट, प्रयोग व महत्वबारे बयान यायेफैगु ।

क्र. सं.	एकाइ/क्षेत्र	तगिं छगू	तगिं निगू	तगिं स्वंगू	तगिं प्यंगू	तगिं न्यागू
	स्वरुप		बारे धायेफैगू			
८	स्वास्थ्य, शारीरिक, सुचुकुचु व कासा	-थःगू म्ह सुचुकुचु यायेफैगू -यकंधाला, घःकासा, प्वाःस्याःला पिस्याःला, ल्वहं दाया खौदा कासा म्हितेफैगू	-छें सुचुकुचु यायेफैगू -ध्वाइँकासा, त्यलकासा व सुलाकासा म्हितेफैगू	-त्वाः सुचुकुचु यायेफैगू -कानकानपिच्चा, च्याम्पत्ति, पानदस व इमाकासा म्हितेफैगू	-ब्वनेकुथि सुचुकुचु यायेफैगू -कबर्दी, दांगदुंग व कौ ह्वायेगु कासा म्हितेफैगू	-कुपोषण जुडुगु कारण व रोकथामबारे बयान यायेफैगू -पाँय्, घःनां तिसानां, धुँ, नागया पुखुली ध्वाम्पुक कासा म्हितेफैगू
९	व्यक्ति म्हसीका	-माष्टर जगतसुन्दर मल्ल, चन्द्रमान मास्के व संगीना वैद्यपिं म्हसीके फैगू व वय्कःपिनिगु योगदान धायेफैगू ।	-दुर्गालाल श्रेष्ठ, अमर चित्रकार, बैकुण्ठ मानन्धर व चन्द्रकान्ता जोशी म्हसीके फैगू व वय्कःपिनिगु योगदान धायेफैगू	-चित्तधर 'हृदय', मोतिलक्ष्मी उपासिका, सिद्धिचरण श्रेष्ठ व भृगुराम श्रेष्ठ म्हसीके फैगू व वय्कःपिनिगु योगदान धायेफैगू	-शंखधर साखाः, धुस्वां साय्मि, नारायणगोपाल गुरुवाचार्य, धम्मवती गुरुमां व कृष्णभाइ महर्जन म्हसीके फैगू व वय्कःपिनिगु योगदान धायेफैगू	-सत्यमोहन जोशी, शुक्रराज शास्त्री, माणिकमान चित्रकार, मदनकृष्ण श्रेष्ठ, व विद्यावति कंसाकारया योगदानबारे बयान यायेफैगू ।
१०	लिपि	-नेपाल लिपिं क,ख,ग,घ,ङ,च,छ,ज, भ,ञ तक च्वयेफैगू	-नेपाल लिपिं ट,ठ,.... निसें...ञ तक च्वयेफैगू	-नेपाल लिपिं क,का, ...कं कः यानाः च, छ, ..ञ तक च्वयेफैगू	-नेपाल लिपिं अ,आ,...अं,अः यानाः ज्ञ तक च्वयेफैगू ।	-नेपाल लिपिं थःगू म्हसीका च्वयेफैगू

क्र.सं.	क्षेत्र	तगिं खुगू	तगिं न्ह्यगू	तगिं च्यागू
१	भाषा			
	-न्यने	-पाहाँचःऱेपाखें कारक म्हसीकेफैगू -पाहाँचःऱेपाखें निपात धायेफैगू	-स्वन्ति नखःपाखें कारक म्हसीकेफैगू -स्वन्ति नखःपाखें कारक धायेफैगू	-मोहनि नखःपाखें विभक्ति म्हसीकेफैगू
	-न्ववाये	-न्ह्यछ्छगःनिसें सच्छिगःतक धायेफैगू -च्वय् न्ववायेगु खँत ब्वनेफैगू	-सच्छिनिसें द्वःछि तक धायेफैगू - च्वय् न्ववायेगु खँत ब्वनेफैगू	-मोहनि नखःपाखें विभक्ति धायेफैगू -द्वःछिनिसें लखिछितक धायेफैगू
	-ब्वने	-दां ल्याः खायेफैगू	- दांया ल्याः तयेफैगू	-च्वय् न्ववायेगु खँत ब्वनेफैगू
२			- स्वन्तिनखःया बारे च्वयेफैगू	-ल्याः खायेगु, निनेगु, लनेगु आदि ब्वनेफैगू

क्र.सं.	क्षेत्र	तगिं खुगू	तगिं न्ह्यगू	तगिं च्यागू
३	-चवये नख:चख: व भेषभूषा संस्कार	-पाहाँचःऱेयाबारे बयान याना चवयेफैगु -पाहाँचःऱे, सकिमना पुन्हि, ल्हुति पुन्हि मेलाबारे बयान यायेफैगु । -दशहरा माने यायेगुबारे बयान यायेफैगु । -जाभू व सीकाःभ्वय्या महत्वबारे बयान यायेफैगु । -इही, कय्तापुजा व बरे छुइगुयात माःगु ज्वलंया नां धायेफैगु व थ्वया महत्वबारे धायेफैगु । -इहिपाबारे बयान यायेफैगु	- खायुसंल्हू, स्वन्तिनखः व थक्वाः (थानकोट महालक्ष्मी) जात्राबारे बयान यायेफैगु - थाय्भु गबलय् व गय्यानाः नकी व महाभोग (पशुपति)बारे बयान यायेफैगु - बैठक कोथाय् तइगु ज्वलंया नां धायेफैगु - इहिपाया भेषभूषाया नां धायेफैगु - बुराबुरि जंक्वबारे बयान यायेफैगु	-मोहनि नखःया बारे चवयेफैगु -चथाः, मोहनियाबारे, सपनतीर्थ व चन्देश्वरी जात्रायाबारे बयान यायेफैगु -बुराबुरी जंक्वया वसःयाबारे बयान यायेफैगु -द्यःकू नापं छें, छखांया नां धायेफैगु -इहिपा ज्वलंया नां चवयेफैगु व बयान यायेफैगु -जन्मनिसें मृत्यु संस्कारया बयान यायेफैगु
४	सम्पदा (धार्मिक, ऐतिहासिक, पर्यटकीय स्थल)	-पीठ व अजिमा द्यःबारे बयान यायेफैगु ।	-१२ गू तीर्थया नां धायेफैगु	-भ्रिगू विश्व सम्पदाया नां धायेफैगु व बयान यायेफैगु
५	सीप, कलाकौशल व व्यवसाय	-कँय्कःमिया ज्याबारे बयान यायेफैगु ।	-ज्यापुतय्गु ज्याबारे बयान यायेफैगु	-जातीय व्यवस्थापन (विस्तृत रुपं) यायेफैगु -गोपाल वंश व महिषपाल वंशबारे बयान यायेफैगु
६	नैतिक शिक्षा	-परिवार म्हसीकाबारे बयान यायेफैगु । -रितिथिति : बैगलय् लाकां न्ह्यानावने मज्यु, द्यःकृथिइ नसला कयाः वनेमाः, द्यःपूजा यायेमाः, ...आदिबारे बयान यायेफैगु	- भिक्षा वीगु व कायेगुबारे धायेफैगु - दाजुकिजा, फुकी, गुथियार, न्याम्ह थकालिया भूमिकाबारे बयान यायेफैगु	-परम्परागत कानूनकथं व्यवहार यायेफैगु
७	भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप	-सूर्धः, चन्द्रमा व नगुया उत्पत्ति व महत्वबारे बयान यायेफैगु ।	-सुपांय्, ग्रहण व खानीया बनोट व महत्वबारे बयान यायेफैगु	-प्राकृतिक विपत्ति, लकस प्रदूषण व संरक्षणबारे बयान यायेफैगु
८	स्वास्थ्य, शारीरिक, सुचुकुचु व कासा	-सरे जुइगु ल्वय् (सेखं, आउं) व मजुइगु (मुटुल्वय्) ल्वय्बारे बयान यायेफैगु व सरे	-कसरतबारे बयान यायेफैगु -सरे जुइगु ल्वय् खिचा कै व भ्वसा कै बारे व	-कोभिड-१९ नापं दम ल्वय्या कारण व बचे जुइत यायेमाःगु खँ

क्र.सं.	क्षेत्र	तगिं खुगू	तगिं न्ह्यगू	तगिं च्यागू
		जुइगु ल्वचं बचेजुइत यायेमा:गु खँबारे बयान यायेफैगु ।	सरे मजुइगु ल्वय् चिनी ल्वय् (मधुमेह)बारे बयान यायेफैगु ।	बारे बयान यायेफैगु -योग : आसन, प्राणायाम, ध्यान (विपश्यना) या परिभाषा धायेफैगु व थ्वयाबारे बयान यायेफैगु
९	व्यक्ति म्हसीका	-दयावीर सिंह कंसाकार, सिद्धिदास अमात्य, बुद्ध साय्मि, ऋद्धिलक्ष्मी मल्ल, महेन्द्र मल्लया व गंगालाल श्रेष्ठया योगदानबारे बयान यायेफैगु ।	- धर्मादित्य धर्माचार्य, पद्मरत्न तुलाधर, धर्मभक्त माथेमा, सिद्धिमुनि शाक्य, सिलु सिंह व प्रेमबहादुर कसा:पिनिगु योगदान धायेफैगु ।	-निष्ठानन्द वज्राचार्य, प्रा.डा.चुन्दा वज्राचार्य, चिनीकाजी ताम्राकार, सिद्धिनरसिंह मल्ल, जगतप्रकाश मल्ल व केशव उदासया योगदानबारे बयान यायेफैगु ।
१०	लिपि	-नेपाल लिपिं चिना आख: छ्यला: खँ छधी च्वयेफैगु ।	-रञ्जना लिपिं मा आख:, वा आख:, भव: आख: व चिना आख: च्वयेफैगु ।	-रञ्जना लिपिं बाह्रखरी नापं खँव: व खँपु च्वयेफैगु । -नेपा:या थीथी लिपियाबारे परिचय बीफैगु ।

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
१) भाषा	१. य:मरि कविता न्यनेफैगु, कनेफैगु,	१. य:मरि कविता २. विभिन्न मे, भंग:पन्छ	१. थीथी मे व स: दुगु रेकर्ड २. छग:,निग:,...	१. थीथी स: न्यंका छुकिया स: ख: धका: खँल्हाबल्हा	१. क्व: व खिचा गय् याना: हाली ? २. छित: य:गु मे छपु	६
	२. छग:, निग: .....भिग:तक धायेफैगु, छि, नछि ...सान्हतक धायेफैगु ३. च्वये न्ववायेगु खँत व्वनेफैगु । ४. मा आख:, वा	तयेगु स: न्यना: नक्कल ३. छग:, निग:, ...भिग: छि, नछि ....सान्ह ४. मा, वा व चिना आख:	भिग:, छि, नछि, ..सान्ह च्वया त:गु चार्ट ३. मा आख:, वा आख: व चिना आख: च्वयात:गु	याना दिसँ व मस्तयूत नं. नक्कल याकादिसँ । २. य:मरि कविता न्यंका: हायेका दिसँ । ३. छग:, निग:, ...भिग:, छि, नछि, ...सान्हतक धायेका दिसँ व च्वकादिसँ । ४. मा आख:, वा आख: व	३. छग:, निग:, ...भिग तक व छि, नछि, ...सान्हतक धया दिसँ, च्वयादिसँ । ४. मा आख:, वा आख: व चिना	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	आखः, चिना आखः च्वयेफैगु ।		चार्ट	चिना आखः म्हसीकादिसँ व च्वकादिसँ ।	आखः धयादिसँ व च्वयादिसँ ।	
२. नखःचखः व भेषभूषा	५. यःमरि म्हसीकेफैगु	१. यःमरि दयेकेत जाकिचुं, हाम्वः चाकु माःगु व हायाः दयेकी ।	१. यःमरि या क्पिपा, जाकिचुं, हाम्वः, चाकु, हायेगु थलः	१. यःमरिया चित्र क्यनाः जाकिचुं न्हायाः उकी दुने दयेकातःगु चाकु व हाम्वः तयाः दयेकेगु व हायाः नयेगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । यःमरि च्वामु उके दुने हाकु...मे लयवद्ध यानाः न्यंकेगु व हायेकेगु	१. यःमरि दयेकेत छु छु नसाज्वलं माली ? २. यःमरि गय् यानाः बुकी ? ३. लय् तयाः यःमरि च्वामु उके दुने हाकु...लय तयाः न्यंकी ।	८
	६. जनबाहाः छःया जात्रा म्हसीके-फैगु ।	१. जनबाहाः छः, खः व खतय् च्वनीपिं छः-तय्गु नां, रथ न्ह्याकीगु तरिका २. रथ व खःया म्हसीका	१. जनबाहाः छःया क्पिपा, जनबाहाः छःया खःया क्पिपा, जनबाहाः छःया रथया क्पिपा, जनबाहाः छः जात्राया सुरु निसेंया क्पिपा ।	१. जनबाहा छः जात्राया सुरु निसेंया क्पिपा क्यनाः रथ व रथया थीथी भागतय्गु नां धायेकादिसँ, दसुकथं घःमाः, पांग्रा, गजू .... २. छःया रथ हस्ते... हाइस्ते.... धाधां न्ह्याकीगुबारे मस्तयत् स्यनादिसँ । ३. जनबाहाः छः जात्रा गननिसें सुरु यानाः गन थ्यंकाः क्वचाइ धैगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. जनबाहाः छःया रथया थीथी भागया नां धयादिसँ । २. जनबाहाः छः गय् यानाः न्ह्याकी धयादिसँ । ३. थ्व जात्रा गनं सुरु यानाः गन थ्यंकाः सिधइ ?	१०

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	७. कौला, ज्यःनाः, तुच्चा व बेलि गबल्य् नयेगु याइ व उकी छु छु नयेगु याइ धकाः धायेफैगु ।	१. कौला, ज्यःनाः, तुच्चा व बेलि खँगवः व थुकी नयेगु ज्वलं तयेगु नां	१. चिया, ग्वारामरि, जा, नयेगुज्वलं, व बजि ज्वलं नापंया कृपा	१. मस्तयत् चित्रत क्यनाः सुथय् छु छु त्वना, नया धकाः न्यनेकने यानादिसँ । अथेहे ज्यःनाःबल्य् व छु छु नया, तुच्चा यायेबल्य् व बेलि गबाय्ती नयेगु याइ व छु छु नयेगु याना धकाः खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. कौला, ज्यःनाः, तुच्चा व बेलि गबल्य् नयेगुयात धाइ ? २. कौला, ज्यःनाः, तुच्चा व बेलिइ छु छु नइ ?	१२
	८. थः च्वनेगु क्वथाय् छु छु ज्वलं दु धायेफैगु ।	१. थः च्वनेगु क्वथाय् दुगु ज्वलंया नां - दसुकथं खाता, लासा, फांगा, सिलः, फुंगा, मत.....	१. थः च्वनेगु क्वथाय् दुगु ज्वलंया नां - दसुकथं खाता, लासा, फांगा, सिलः, फुंगा, मतया चित्र	१. मस्तयत् थः च्वनेगु क्वथाय् छु छु ज्वलं दु धकाः न्यनेकने यायां चित्र क्यँक्यं फयांफत्तले अप्वः नां धायेकादिसँ । २. सुनां अप्वः धायेफु धकाः कासा म्हितकादिसँ ।	१. छि च्वनेगु क्वथाय् छु छु दु नां धया-दिसँ । २. मेमेगु क्वथा ज्वलंया नां थः मां अबुयाके न्यनाः धयादिसँ ।	६

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	<p>९. थःपिसं गजाःगु लं व तिसा तिना तइगु दु धैगुबारे धायेफैगु ।</p> <p>१०. आखः सयेकेत श्रीपंचमी कुन्हु सरस्वती द्यःयाथाय् वनाः च्वयेमाः धैगु धायेफैगु</p>	<p>१. मस्तय्सं म्हय् दुने व पिने फिइगु, पुनेगु ज्वलंया नां - दसुकथं प्वाकलं, पुतुलं (भोटो), घांघर, सुरुवाः, मार्चाः ।</p> <p>१. श्री पंचमीकुन्हु सरस्वती द्यःयाथाय् वनाः आखः च्वयेगु, स्यनेगु</p>	<p>१. प्वाकलं, पुतुलं : (भोटो), घांघर, सुरुवाः, मार्चा, कल्लिया क्रिपा ।</p> <p>१. सरस्वती द्यःया मूर्ति, क्रिपा, पूजा ज्वलं</p>	<p>१. सामाग्रीइ बियातःगु ज्वलंया क्रिपात क्यनाः नां नापं धायेकादिसं ।</p> <p>१. आखः स्यनेत श्रीपंचमीकुन्हु सुरु याइ धकाः खँल्हाबल्हा यानादिसं । व्वने क्वथाय् सरस्वती द्यःयागु मूर्ति तयाः पालंपाः पूजा याकेगु व बोर्डय् च्वकेगु ।</p>	<p>१. मस्तय् म्हय् फिइगु वसः ज्वलंया नां धयादिसं ।</p> <p>१. मस्तय्सं स्यनेगु गवलेनिसं सुरु याइ ?</p> <p>२. श्रीपंचमीबलय् सु द्यःया पूजा याइ ?</p>	६
३. संस्कार						६
४) सम्पदा	<p>११. चीभा, देगः, गणेद्यः व भैरःद्यः म्हसीकेफैगु ।</p>	<p>१. चीभाः, देगः, गणेद्यः व भैरःद्यः</p>	<p>१. चीभाः, देगः, गणेद्यः व भैरःद्यःया क्रिपा</p>	<p>१. सामाग्रीइ बियातःगु ज्वलंया क्रिपात क्यनाः नां नापं धायेकादिसं । व ध्वया विशेषता धायेकादिसं ।</p> <p>२. मस्तय् नापं च्वंगु बुद्ध, चीभाः, देगः, गणेद्यः व भैरःद्यः मध्ये छु छु दु धायेकादिसं ।</p> <p>३. मस्तय्त नापं च्वंगु थासय्</p>	<p>१. बियातःगु क्रिपात मध्ये बुद्ध, चीभाः, देगः, गणेद्यः, व भैरःद्यः ल्ययादिसं ।</p>	१६

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
				बुद्ध, चीभाः, देगः, गणेद्यः व भैरःद्यः मध्ये छु छु दु धकाः भ्रमण याकादिसँ ।		
५) सीप, कलाकौशल व व्यवसाय	१२. किपा च्वमिपिन्त पुं व कापतय् रंग छिइपिन्त छिपा धाइगु धकाः धायेफैगु ।	१. पुं, छिपा	१. च्वयातःगु किपा व छिनातःगु कापः	१. मस्तय्त किपा च्वकेगु व थथे किपा च्वयेत सीप माःगुलिं विशेष यानाः बांलाक किपा च्वमिपिं पुं धाइगुबारे खँलाबल्हा यानादिसँ । २. मस्तय् ल्हाःतय् मसि तयाः तुयुगु कापतय् छापा तयेकेगु व कापः जायेकादिसँ । थथे छापा तइपिंत छिपा धाइगुबारे खँलाबल्हा यानादिसँ ।	१. किपा च्वइपिंत छु धाइ ? २. कापतय् बुट्टा छिइपिंत छु धाइ ?	८
६) नैतिक शिक्षा	१३. पासापिं व थःथितिलिसे मिले जुयाः च्वनेमाः धकाः व्यवहारं क्यनेफैगु ।	१. सकललिसे सकारात्मक भावं व्यवहार याकेगु २. समानताया खँय् कुमार	१.मिले जुयाच्विपिं, मिले जुयाः ज्या याना च्विपिनिगु किपा आदि	१. सामग्री च्वयातःगु चित्र क्यनाः भी सकलें मिले जुयाः, सामानत थासय् तयाः च्वनेमाः आदि धइगु सकारात्मक सोचया	१. छँय् सुलिसे ल्वाये मज्यू खःला? २. विरामी पासापिंत छु यायेमाः ? ३. कुमार पूजा व कुमारी पूजा छाया	१०

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	१४. कुमार पूजा व कुमारी पूजायाबारे बयान यायेफैगु	पूजा व कुमारी पूजा	२. कुमार पूजा व कुमारी पूजाया किका	भाव मस्तयत् बियादिसँ । २. समानताया खँय् कुमार पूजा व कुमारी पूजा याना वयाच्चंगु (child is god) बारे खँल्लानादिसँ ।	या:गु जुइ ?	
७) भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप	१५. चकंगु थाय्यात ख्य: धका: धायेफैगु व ख्यलय् च्वना: छु छु यायेफै धका: धायेफैगु ।	१. ख्य:,	१. तिंख्य:, भुइख्य:, आदिया किका, ख्यलय् वा पानाच्चंगु, निभा: पानाच्चंगु आदिया चित्र	१. थीथी ख्य:तय्गु फोटो क्यना: ख्य:बारे जानकारी बियादिसँ । २. ख्यलय् छु छु ज्या याइ धका: खँल्लावल्हा यानादिसँ ।	१. ख्य: धैगु छु ख:? २. ख्यलय् च्वना: छु छु ज्या यायेफै?	१२
८) स्वास्थ्य शारीरिक व कासा	१६. थ:गु म्हया थीथी ब्वया नां धाये फइगु व क्यनेफैगु । १७. थ: म्हया सुचुकुचु यायेमा:गुबारे धायेफैगु । १८. कासा (यकंधाला, घ:, प्वा:स्याल्ल् पी स्याल्ल्,	१. छयं, मिखा, म्हतु, न्हाय्, न्हाय्पं, ल्हा:, पतिं, तुति आदि व थ्वया सुचुकुचु २. यकंधाला, घ:, प्वा:स्याल्ल् पी स्याल्ल्, ल्वहंदाया	१. म्हया थीथी ब्वया नां व किका दुगु चार्ट २. यकंधाला, घ:, प्वा:स्याल्ल् पी स्याल्ल्, ल्वहंदाया खौदाया कासाया	१. सामाग्री बियात:गु चार्ट क्यना: नां व थ:गु म्हया थाय् म्हसीकादिसँ । २. चार्टय् नां व थाय् क्यनेगु कासा म्हितकेगु । स्यनामिं न्हाय् धायेगु व ब्वनामिं चार्टय् क्यना: मिले या:सा पुरस्कार बियादिसँ । अथेहे चार्टय् ल्हा: तया: थुकियात छु	१. छिगु मिखा क्यनादिसँ । २. छिगु छपा ल्हा:तय् ग्व:पु पतिं दु ? ३. छिं लाकां गन न्हायायेगु ? ४. छिं थ:गु म्ह छाय् सुचुकुचु यायेमा:गु ख:? ५. सामाग्री बियात:गु कासात	३६

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	ल्वहंदाया खौदाया मिहतेफैगु ।	खौदाया कासा	किपा व भिडियो क्लिप्स	धाइ ? मिले जूसा सिरपा: बियादिसँ । ३. थ:गु म्ह सुचुकुचु यायेमा:गुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ४. सामग्री बियात:गु कासात मिहतकादिसँ ।	पासापिलिसे मिहतादिसँ ।	
९) व्यक्ति महसीका	१९. मास्टर जगतसुन्दर मल्ल, चन्द्रमान मास्के व संगीना वैद्यपिं छु छु ख्यलय् नांजा: धका: धायेफैगु ।	१. मास्टर जगतसुन्दर मल्ल, चन्द्रमान मास्के व संगीना वैद्य- पिनिगु व्यक्तित्व	१. मास्टर जगतसुन्दर मल्ल, चन्द्रमान मास्के व संगीना वैद्य- पिनिगु किपा	१. छसीकथं मास्टर जगतसुन्दर मल्लजुं थ: मस्तय्त मांभासं शिक्षा विइमा: धका: धयादीम्ह, चन्द्रमान मास्केजु किपा च्वयेगुली अतिकं हनेबहम्ह किपाच्वमि व संगीना वैद्यजु मार्सल आर्टस्य् नांजा:म्ह कासामि जूगुबारे वय्क:पिनिगु चित्र क्यना: खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. मास्टर जगतसुन्दर मल्ल, चन्द्रमान मास्के व संगीना वैद्यपिं छु छु विषयय् नांजा:पिं व्यक्तित्व ख:?	१२
१०) लिपि	२०. नेपाल लिपिं क, ख, ...त्र तक च्वयेफैगु	१. नेपाल लिपिया क, ख, ...त्र	१. नेपाल लिपिं क, ख, ...त्र तक च्वया त:गु चार्ट	१. नेपाल लिपिं क, ख, ... त्र तक च्वकादिसँ ।	१. नेपाल लिपिं क, ख, ...त्र तक च्वयादिसँ ।	१२
						१६०

३. नेपालभाषा तगिं छगूनिसैं च्यागूतकया सिकाइ उपलब्धिया विस्तृतीकरण

तगिं : छगू

तगिं : निगू

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
१) भाषा	१. वःपाखें नां, क्रिया, विशेषण महसीकेफैगु व धायेफैगु २. भिंछगःनिसैं नीगः तक धायेफैगु व ब्वनेफैगु ३. वःपाखें खात्वाः, खँपु दयेकेफैगु	१. वःपाखें नां, क्रिया, विशेषण महसिका २. भिंछगःनिसैं नीगः तकया ल्याः ३. च्वये न्ववायेगु खँत ब्वने ४. वःपाखें खँत्वाः, खँपु दयेकेगु	१. वःपाखें नां, क्रिया, विशेषण महसीकाया चार्ट २. भिंछगःनिसैं नीगः तकया चार्ट	१. वःपाखें नां, क्रिया, विशेषण महसीकाया चार्ट क्यनाः खँल्हाबल्हा यानादिसैं । २. भिंछगः निसैं न्यीगः तकया चार्ट क्यना धायेकेगु व च्वकादिसैं । ३. वःपाखें खँत्वाः, खँपु दयेकेगुबारे खँल्हाबल्हा याना दिसैं ।	१. वःपाखें नां, क्रिया, विशेषणबारे धयादिसैं । २. भिंछगःनिसैं नीगः तक धयादिसैं व च्वयादिसैं । ३. वःपाखें खँत्वाः, खँपु दयेकादिसैं ।	१०
	४. सिथि नखःबलय् वः नयेगु व तुं नापं लःया मुहान सफा याइगुबारे धायेफैगु ।	१. सिथि नखः, वः, तुं बारे महसीका	१. वःया चित्र, तुंया चित्र	१. सिथि नखःबलय् कुमार चः पूजा यानाः, वः नयाः न्ह्याइपुकी व तुं दुथाय् तुं सफा याइगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसैं ।	१. सिथि नखःबलय् छु छु याइ ? छु छु नइ ?	१०
	५. बंग चःया सुरु निसैं भोटो जात्रा	१. बंगचः, नैक्यालं	१. बंगचः, नैक्यालं	१. बंगचःया क्पिपा क्यनाः चःयात	१. बंगचःया बारे बाखं कनादिसैं ।	१०

	तकया बयान यायेफैगु ।	लुकीगु, भोटो जात्रा	लुइकूगु व भोटो जात्राया चित्र	रथय् तयेधुंका: यलया थीथी थासय् चा:हीका: नैक्यालं लुके धुंका: भोटो जात्रा याना: जात्रा क्वचायेकीगु बारे चित्र क्यंक्यं खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. बुंगद्य: सहकालया घ: धका: वा वइगु विश्वासलिसे स्वापू जूगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ।	२. बुंगद्य: गननिसें गनतक गय् याना: साली ? ३. बुंगद्य:या किपा छपा: च्वयादिसँ ।	
२. नख:चख: व भेषभूषा	६. समय्बजिइ छु छु नसाज्वलं दइ धका: लिस: वीफैगु व अय्ला: व थ्वँया बारे बयान यायेफैगु ।	१. बजि, मुस्यापालु, आलु, तुकं, छ्वय्ला, लाभाया ज्वलंयात समय्बजि धाइ । २. अय्ला:, थ्वँ	१. बजि, मुस्यापालु, आलु, तुकं, छ्वय्ला, लाभा ... या ज्वलं २. अय्ला:, थ्वँ	१. सामग्रीइ बियात:गु कथंया सामान मस्तय्त क्यना: समय्बजिया बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. समय्बजि भिगू संस्कारय् मदय्कं मगा:गु नसाज्वलंया बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. अय्ला: व थ्वँबारे खँल्हाबल्हा	१. समय्बजिइ छु छु दइ ? २. समय्बजि गन गन तइ ? व गबले नइ ? ३. अय्ला: व थ्वँ गन गन तइ व गबले त्वनी ?	१२

				यानादिसँ ।		
	७. वैगल्य् छु छु ज्वलं दु धका: धायेफैगु ।	१. वैगल्य् भुतू, कसरि, धवः, पन्यू, भु, बार्चा, पिका, आम्बोरा, करुवा, ताँफ, ...ज्वलं दइ ।	१. भुतू, कसरि, धवः, पन्यू, भु, बार्चा, पिका, आम्बोरा, करुवा, ताँफ, ...वा थुमिगु क्पिपा	१. सामग्रीइ बियातःगु कथंया सामान मस्तयूत क्यना: भ्नीगु वैगल्य् दयेमाःगु ज्वलंया नां धायेकादिसँ अले च्वकादिसँ । २. छु छु सामान छु छु ज्या यायेत छयली खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. छिगु वैगल्य् छु छु ज्वलंत दु ? २. केँ तुइत छु ज्वलं छयली ? ३. जा छु ज्वलं ताइ ?	१२
	८. मिजं व मिसापिसं पुनीगु ज्वलंया नां धाये व च्वयेफैगु ।	१. कमिज सुरुवाः, जांगवाल सुरुवाः, भोटो, घांगर, मिसा सुरुवाः .... आदि थीथी ज्वलं ।	१. कमिज सुरुवाः, जांगवाल सुरुवाः, भोटो, घांगर, मिसा सुरुवाः .....आदि थीथी ज्वलंया क्पिपा	१. सामग्रीइ बियातःगु कथंया सामान मस्तयूत क्यना: मिजं व मिस्तयूसं पुनीगु वा फीगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. अज्याःगु सामान तयेगु नां धायेकादिसँ अले च्वकादिसँ ।	१. मिजंतयूसं पुनीगु व फीगु ज्वलंया नां च्वयादिसँ । २. मिस्तयूसं पुनीगु व फीगु ज्वलंया नां च्वयादिसँ ।	१०
३) संस्कार	९. निदँ, प्यदँ व भिनिदँ बुदिं गबलय् व गय् यानाः याइ धैगुबारे धायेफैगु ।	१. निदँ, प्यदँ व भिनिदँ शब्दया प्रयोग व मौखिक व्याख्या ।	१. कुले, भ्वंयागु यःमरि १२, स्वां, जाकि, पूजाभः, ...	१. निदँ बुदिंया चित्र क्यनेगु, शैक्षिक सामग्री बियातःगु हनेज्वलंया नां धाधां ज्वलं तयाः व्वनेक्वथाय् निदँ	१. ग्वःदय् निदँ, प्यदँ व भिनिदँ हनी ? २. निदँ, प्यदँ व भिनिदँ गथे यानाः हनी ?	१२

				बुद्धि हनादिसँ । अथेहे प्यदँ व भिनदिदँ नं हनादिसँ ।		
४) सम्पदा	१०. बहाः, बही, चुक, ननियाबारे बयान यायेफैगु ।	१. बहाः, बही, चुक, ननिया म्हसीका	१. थीथी बहाः, बही, चुक, ननिया किपा	१. क्वापा: घ: दुगु चुकयात बहा: व ज्व: लाक सकल घ:पिं दुगु इलाकायात बही धाइगुबारे व चुकयात ननि नं धाइगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. सामग्रीइ बियात:गु कथंया किपा क्यना: बहाः, बही, ननि छुटे याकादिसँ । ३. व्वनेकुथिया नापसं ला:गु बहाः, बही ननिया भ्रमण याकादिसँ	१. बहाः, बही, ननिया परिभाषा बियादिसँ। २. छिं ननिइ छु छु ज्या जुयाच्चंगु खनादिया ?	१०
५) सीप कला कौशल व व्यवसाय	११. दक:मि व सिँक:मिया ज्याबारे बयान यायेफैगु ।	१. दक:मि व सिँक:मितयसं याइगु ज्या	१. दक:मिं प:खा: दनाच्चंगु व सिँक:मिं सिँज्या याना च्चंगु किपा	१. सामग्रीइ बियात:गु कथंया किपा क्यना: दक:मिं प:खा: दनीगु ज्या याइ व सिँक:मिं सिँया चौकोस, खापा, लुखा दयेकेगु ज्या यायेगुबारे	१. दक:मिं छु ज्या याइ ? २. सिँक:मिं छु ज्या याइ ?	८

				<p>खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. ब्वनेकुथिया नापसं लाःगु छँ दयेकातःगु थासय् दकःमि व सिँकःमिपिसं यानाच्चंगु ज्या क्यनादिसँ ।</p>		
६) नैतिक शिक्षा	<p>१२. हनाबनाया व्यवहार यायेफैगु । १३. छँजः, माचाछि, भोछि, फुकी जः बारे धायेफैगु ।</p>	<p>१. थःसिवें थकालि व क्वकालिपिं लिसें यायेमाःगु व्यवहार २. छँजः, माचाछि, भोछि, फुकी जः</p>	<p>१. भासँ दिसँ, ज्वजलपा, बिज्याहुँ, वा नहै ..... च्वयातःगु प्लेकार्ड</p>	<p>१. मस्तयूत दँकथं थकालि क्वकालि छुटे यानाः थकालिपिंत यायेमाःगु सम्बोधन नापं क्वकालिपिंत यायेमाःगु व्यवहार सामग्री बियातःगु प्लेकार्ड कयाः ब्वनेक्वथाय् प्रयोगात्मक रूपं यानादिसँ । २. छँजः, माचाछि, भ्वछि, फुकी जःयाबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ।</p>	<p>१. छिगु छँय् छिसिबे थकालिपिं, क्वकालिपिं सु सु दु ? अले छु धयाः सम्बोधन यायेगु जुइ ? २. छँजः, माचाछि, भ्वछि, फुकी जःया बारे परियोजना कार्य यानादिसँ ।</p>	६
७) भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप	<p>१४. हाकुगुं (पहाड) व गुंया परिभाषा विइफैगु । १५. थःने क्वःने थायया बारे धायेफैगु ।</p>	<p>१. हाकुगुं व गुं (जंगल)या परिभाषा २. थःने क्वःने थायया परिभाषा</p>	<p>१. हाकुगुंया किपा व गुंया किपा २. च्वय् च्वंगु थाय् व क्वय् च्वंगु</p>	<p>१. पहाडया किपा क्यनाः किपा च्वकादिसँ । २. ख्वातुक सिमा सामात दुगु थाय्यात गुं धाइगुबारे</p>	<p>१. छि छु छु हाकुगुं भायादी धुन? २. हाकुगुंया छगू चित्र च्वयादिसँ । ३. छि, गुंभ्वय् भायादियागु दुला?</p>	८

			थाय्या कृपा	चित्र क्यना: खँलाबल्हा यानादिसँ । ३. थःने त्वा:, क्वःने त्वा:या दसु बिया: थःने क्वःनेबारे खँलाबल्हा यानादिसँ ।	४. थःने त्वा: व क्वःने त्वा: छु छु ख: ?	
८) स्वास्थ्य शारीरिक व कासा	१६. छेंया सुचुकुचु छाय, गबलय् व गयेयाना: यायेगुबारे बयान यायेफैगु । १७. कासा (घ्वाइँ, त्येलकासा, सुलाकासा) म्हितेफैगु ।	१. थःगु छेंया थी थी थाय्या सुचुकुचु यायेमा:गु २. घ्वाइँ कासा, त्येलकासा, सुलाकासा	१. वैगः, क्वथाया कृपा २. घ्वाइँ कासा, त्येलकासा, सुलाकासा म्हिता च्वंगु कृपा व भिडियो क्लिप्स	१. कृपा क्यना: वैगया सुचुकुचु छाय, गबले व गय्याना याये मा:गुबारे खँलाबल्हा यानादिसँ । २. कृपा क्यना: थःच्वनेगु क्वथाया सुचुकुचु छाय, गबले व गय्याना याये मा:गुबारे खँलाबल्हा यानादिसँ । ३. कृपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: घ्वाइँ कासा, त्येलकासा व सुलाकासा म्हितकादिसँ ।	१. छिं थःगु छें छाय, गबले व गय्याना सुचुकुचु यायेगु यानादिया? २. छिं गबले थःगु छें छाय, गबले व गथेयाना सुचुकुचु यानादिया ? ३. घ्वाइँ कासा, त्येलकासा, सुलाकासा म्हिता क्यना: दिसँ ।	३०
९) व्यक्ति म्हसीका	१८. दुर्गालाल श्रेष्ठ, अमर चित्रकार, वैकुण्ठ मानन्धर, व चन्द्रकान्ता जोशीपिं छु छु ख्यलय् नांजा:	१. दुर्गालाल श्रेष्ठ, अमर चित्रकार, वैकुण्ठ मानन्धर व चन्द्रकान्ता	१. दुर्गालाल श्रेष्ठ, अमर चित्रकार, वैकुण्ठ मानन्धर व चन्द्रकान्ता	१. दुर्गालाल श्रेष्ठया कृपा क्यना: वय्कलं च्वयादीगु होलीया मेला मय्जुं मस्यूला ....., म्ये हायेकादिसँ ।	१. दुर्गालाल श्रेष्ठ व अमर चित्रकार छुकी नांजा:म्ह मन् ख: ? २. वैकुण्ठ मानन्धर व चन्द्रकान्ता	१०

	धका: धाये फ़ैगु।	जोशीपिनिगु व्यक्तित्व	जोशीपिनिगु किपा	२. अमर चित्रकारया किपा क्यना: वय्क: छम्ह नांजा:म्ह किपा च्वमि, बैकुण्ठ मानन्धर छम्ह दक्षिण एशियाय् नांजा:म्ह म्याराथुन धावक व चन्द्रकान्ता जोशी मिसा मस्तयुत् शिक्षा बियादीम्ह धैगुवारे खँल्हावल्हा यानादिसँ।	जोशी छुकी नांजा:म्ह मनु ख:?	
१०) लिपि	१९. नेपाल लिपिं ट, ठ, ...याना: .....ञ तक च्वयेफ़ैगु	१. नेपाल लिपिं ट, ठ, ...याना: .....ञ तक	१. नेपाल लिपिं ट, ठ, ... याना:.....ञ तक च्वयात:गु चार्ट	१. नेपाल लिपिं ट, ठ, ...याना:.....ञ तक च्वकादिसँ ।	१. नेपाल लिपिं ट, ठ, ...याना ..... ञ तक च्वयादिसँ ।	१२
						१६०

तगिं : स्वंगु

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
१) भाषा	१. क्वातिपाखें क्रिया, विशेषण, सर्वनाम आदि म्हसीकेफ़ैगु २. क्वातिपाखें	१. क्वातिपाखें क्रिया, विशेषण, सर्वनाम आदि २. क्वातिपाखें क्रिया,	१. विषयवस्तुइ बियात:गु खँतया चार्ट	१. सामग्री बियात:गु ज्वलं छयला: क्रिया, विशेषण, सर्वनाम आदि म्हसीकादिसँ व प्रयोग याका- दिसँ । २. नीछ्गःनिसें स्वीगःतकया ल्या: धायेकादिसँ व व्वंकादिसँ।	१. क्रिया, विशेषण, सर्वनामया दसु च्वयादिसँ । २. नीछ्गःनिसें स्वीगःतकया ल्या: धयादिसँ व	१२

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	क्रिया, विशेषण आदि म्हसीका: धायेफैगु ३. नीछगःनिसें स्वीगःतक धायेफैगु ४. च्वये न्ववायेगु खँ त ब्वनेफैगु ५. सापारुपाखें खँत्वाः, खँपु दयेकेफैगु ६. बिस्का: जात्राया बयान याना: च्वयेफैगु	विशेषण आदि म्हसीका ३. नीछगःनिसें स्वीगःतकया ल्या: धायेफैगु व ब्वनेफैगु ४. सापारुपाखें खँत्वाः, खँपु ५. बिस्का: जात्राया बयान		३. सापारुपाखें खँत्वाः, खँपु दयेका: मेमेगु खँत्वाः, खँपु मस्तयत् दयेके बियादिसँ । ४. बिस्का: जात्राया बयान याकादिसँ ।	च्वयादिसँ । ३. बिस्का: जात्राया बयान यानादिसँ ।	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
				छिसिकथ जुयाच्चंगु क्रियाकलापत बयान याकादिसँ ।	गय् याना: साली? ४. य:सिं ग्व:गू थनी? उकी छु छु दइ?	
	९. गबले गबले भ्वय् नयेगु व भ्वजय् दइगु नसात्वँसाबारे बयान यायेफैगु ।	१. भ्वय् ज्वलं, भ्वय् नयेगु परिस्थिति ।	१. भ्वय् ज्वलंया किका, भ्वय् नयाच्चंगु किका, भिडियो क्लिप्स	१. छिमिसं गबले भ्वय् नया ? व भ्वजय् छु छु घासा दु धका: खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. भ्वय् गबले गबले नइ? खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. भ्वय् नयाच्चंगु चित्र व भिडियो क्लिप्स क्यना: खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. भ्वय् धैगु छु? २. भ्वजय् छु छु नसाज्वलं दइ? ३. भ्वय् गबले गबले नइ? ४. छिं नयादीगु भ्वय्या बारे धयादिसँ ।	८
	१०. धुकुतिइ दइगु सामानतय् नां व सामानया ज्याया बयान यायेफैगु ।	१. धुकुतिइ जाकि, बजि, चिकं, अय्ला:, थ्वँ तयेगु थलबल, बसजा:ज्वलं (खासि,फ्वसि, त्यप,घ:करुवा, पाथि, दाला...)	१. भकारी, जाकि, बजि, चिकं,अय्ला:, थ्वँ तयेगु थलबल, बसजा:ज्वलं (खासि, फ्वसि, त्यप, घ:, करुवा, पाथि,दाला..) या किका ।	१. जाकि, बजि, चिकं, अय्ला:, थ्वँ तयेगु थलबल क्यना: वा किका क्यना: उकिया नांबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. बसजाज्वलं (खासि,फ्वसि, त्यप,घ:, करुवा, पाथि, दाला...) आदिया थलबल क्यना: वा किका क्यना: उकिया नां व ज्याबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. छिगु धुकुतिइ छु छु सामान दु ? व सामान छुकी तयात:गु दु? २. दालाय् छु छु तइ? ३. फ्वसि छु यायेत छयली ?	८
	११. पर्सि व गा सुनां पुनी धैगुबारे बयान यायेफैगु ।	१. पर्सि, गाया प्रकार व प्रयोग	१. पर्सि व गा छत्वा:, मदुसा पर्सि वा गा न्ययाच्चंपिं	१. थीथी पर्सिया नां व सिनीगु परिस्थितिबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । दसुकथं दोपत्ता पर्सि, हाकुपतासि, धाका गा,	१. पर्सि व गा सुनां न्यइ? २. छिं स्युगु पर्सि व गा बारे धयादिसँ ।	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
			मिस्तय् किपा	डमरकुमारी गा .....बारे खँलाबल्हा यानादिसँ । २. व्वनेकुथि पर्सि व गा फिनातःपिं गुरुमांपिंत व्वनाः खँलाबल्हा यानादिसँ ।		
३) संस्कार	१२. मचाबू व्यंकेगुयाबारे बयान यायेफैगु ।	१. मचाबू व्यंकेगु, अजि, नौनि, मचाबू व्यंकेगु कु	१. मचाबू व्यंकेगुया किपा,भिडियो क्लिप्स, कु २८ (खँ, न्या, ला, लं...)	१. मचा बूगु खुन्हु कुन्हु(म्हयाय् जूसा प्यन्हु) मचाबू व्यंकेगु ज्याया बयान यानादिसँ । २. अजि व नौनीया ज्यायाबारे खँलाबल्हा यानादिसँ । ३. मचाया पाजुपिंथासं वःगु सगं मां व मचायात छानाः वःपिं मनुतयेत भ्वय् नकीगुबारे बयान यानादिसँ ।	१.मचाबू व्यंकेगुबारे बयान यानादिसँ । २.मचाया पाजुपिं थासं मचाबू व्यंकेत छु छु यायेमाः? ३.सगं ज्वलनय् छु छु नसात्वँसा दइ?	६
४) सम्पदा	१३. ल्वहंहिति, पुखू, तुं व बुंगाःया परिभाषा बी फइगु । १४. ल्वहंहिति,पुखू, तुं व बुंगाःया महत्वबारे बयान यायेफैगु ।	१. ल्वहंहिति, पुखू, तुं व बुंगाः	१. ल्वहंहिति, पुखू, तुं व बुंगाःया किपा	१. मस्तयसं स्यूगु ल्वहंहिति, पुखू, तुं व बुंगाःया बारे खँलाबल्हा यानादिसँ । २. ल्वहंहिति, पुखू, तुं व बुंगाःया किपा च्वकादिसँ । ३. ल्वहंहिति, पुखू, तुं व बुंगाःया भ्रमण याकादिसँ । ४. रानीपुखू दयेकूगुबारे खँलाबल्हा यानादिसँ ।	१. ल्वहंहिति, पुखू, तुं व बुंगाः छु छु यायेत छुयली? २. छिं, गनगनयागु ल्वहंहिति खनागु दु? ३. छिं, रानीपुखूबारे स्यूगु खँ कनादिसँ। ४. ल्वहंहितिया किपा च्वयादिसँ ।	१२
५) सीप कला कौशल व व्यवसाय	१५. मरिःकःमि व ल्वहंःकःमिया ज्याबारे बयान	१. मरि दयेकीपिं मरिःकःमि व ल्वहंया सामान	१. मरि दयेका च्वंगु व ल्वहंया	१. मरि छुनाच्वंगु दयेकाच्वंगु किपा व भिडियो क्लिप क्यनाः मरि दयेकाच्वंगु सीप अवलोकन	१. मरिःकःमि व ल्वहंःकःमिपिसं गज्याःगु गज्याःगु	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	यायेफैगु ।	दयेकीपिं ल्वहंक:मि	ज्या यानाच्वंगु किपा व भिडियो क्लिप्स	याकादिसँ । २. मरि पसलय् यंका: मरिक्:मि लिसे वय्क:या सीपबारे खँल्हाबल्हा याकादिसँ । ३. ल्वहंया च्:; ल्वहंमा दयेकाच्वंगु किपा व भिडियो क्लिप क्यना: ल्वहंया सामान दयेकाच्वंगु सीप अवलोकन याकादिसँ । ३. ल्वहंतय् किया: दयेकातगु देग:; च्:; शिलालेख, ल्वहंहिति आदिया अवलोकन याकादिसँ ।	ज्या याइ ? २. मरिक्:मिं दयेकूगु छु छु मरि छिं दयेके फै? ३. ल्वहंतय् किया: दयेकात:गु छु छु च्: छिं खना ? ४. ल्वहंक:मिं छु छु ज्याभ: छ्यली ?	
६) नैतिक शिक्षा	१६. सहानुभूति विइमा:गु व ग्वाहालि यायेमागु बानि छ्यलेफैगु । १७. बुद्ध जीवनी बयान यायेफैगु । १८. त्वा: बाहा:; नायो नकिंया ज्या धायेफैगु व सी कायेगु बारे बयान यायेफैगु ।	१. सहानुभूति विइगु व ग्वाहालि यायेगु बानी २. बुद्ध जीवनी ३. त्वा: बाहा:; नायो नकिंया ज्या धायेफैगु व सी कायेगु	१. सहानुभूति वियाच्वंगु बु ग्वाहालि यानाच्वंगु किपा, भिडियो क्लिप्स २. बुद्ध जीवनी सम्बन्धी च्वसु वकिपा ३. परियत्ति शिक्षा भाग१ ४. त्वा: बाहा: सल्लाह याना च्वंगु किपा व सी	१. ल्वचं (दु:खं) कं:पिंत सहानुभूतिपूर्ण व्यवहार यायेमा:गु नाटक छगू मस्तय्त याकादिसँ । २. किपा, भिडियो क्लिप्स क्यना सहानुभूतिपूर्ण व्यवहार व ग्वाहालि गय्याना यायेगुयाबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. परियत्ति शिक्षा भाग १ सफूतिइ वियात:गु सिद्धार्थया जन्म, असित ऋषिपाखें बोधिसत्वया दर्शन, बोधिसत्वया नामाकरण, वा पिइगु मङ्गल उत्सव, बाल्यकाल, शिल्प अध्ययन, राजहंस बाखं, इहिपा मङ्गल, प्यंगू निमित्त, राहुल कुमारया	१. छिं यानादीगु सहानुभूतिपूर्ण व्यवहार छगू धयादिसँ । २. छिं ल्वचं क:पिन्त गय् याना: सहानु भूति व ग्वाहालि वियादिया ? ३. लँय् द:मह मनूयात गय् याना: ग्वाहालि यायेगु जुइ? ४. सिद्धार्थया जन्मबारे बयान यानादिसँ । ५. त्वा: बाहा:पिनिगु	१४

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
			कयाच्वंगु किपा,भिडियो क्लिप्स	जन्म, महाभिनिक्रमणबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ४. त्वा: बाहा:, नाय: नकिंया ज्या बयान यानादिसँ व सी कायेगु बारे बयान यानादिसँ ।	ज्या छु ख:? ६. नायो नकिंपिसं छाय् मा:गु ख:? ७. सी कायेबलय् छु छु याइ बयान यानादिसँ ।	
७) भौगोलिक स्वरूप / प्राकृतिक स्वरूप	१९. च्वापुगुं (हिमाल)या बनोट व थुकिया प्रभावबारे बयान यायेफैगु ।	१. च्वापुगुं गय् याना: बने जुल व थ्वया भीगु जीवनलिसे दुगु स्वापू ।	१. नेपालय् दुगु च्वापुगुंया किपा, भिडियो क्लिप्स २. च्वापुगुं सम्बन्धि विभिन्न लेख दुगु पत्रिका	१. सामग्रीइ बियात:गु चित्र, भिडियो क्लिप्स क्यना: थ्व गय् याना: बने जुल, छाय् थ्व तुय् जुल, अन छु दइ आदि न्ह्यस: तया: खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. हलिमय् दकलय् तजा:गु च्वापु पहाड भीगु देसय् दु, व सगरमाथा ख: धैगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. थ्व सम्बन्धि विभिन्न पत्रिकाय् व:गु लेखत ब्वंके बियादिसँ । ४. च्वापुगुं भीत सन्तुलित लकस, ल:, आर्थिक आम्दानी, ... सहयोग यानाच्वंगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. च्वापुगुं गय् याना: बने जुइ? २. च्वापुगुं भीत गय् याना: सहयोग यानाच्वंगु दु?	६
८) स्वास्थ्य शारीरिक व कासा	२०. थ:गु त्वा: सुचुकुचु यायेत आवश्यक ज्या यायेफैगु ।	१. त्वा: बा:लिसे सहलहयाना: त्वा सुचुकुचु यायेगु । २. कानकान	१. त्वालय् सुचुकुचु यानाच्वंगु किपा, भिडियो	१. थ:गु त्वा: सुचुकुचु यायेत छिं छु छु यायेफै धका: खँल्हाबल्हा यायां थ:गु त्वा: सुचुकुचु जुलकि छित: छु फाइदा दइ धका: खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. छिगु त्वा: छु या:सा सुचुकुचु जुइ? २. फोहोर वांछ्व:म्ह छिगु	३०

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	२१. कासा (कानकान पिच्चा, च्याम्पत्ति ल्वाकेगु, पानदस, इमाकासा) म्हितेफैगु ।	पिच्चा, च्याम्पत्ति ल्वाकेगु, पानदस, इमाकासा	क्लिप्स, वडां ब्यूगु व्यानर २. कानकान पिच्चा, च्याम्पत्ति ल्वाकेगु, पानदस, इमाकासाया किपा व भिडियो क्लिप्स	२. किपा, भिडियो क्लिप्स, व्यानरत क्यना: त्वा: परिवारं म्हितेमा:गु भूमिकाबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. मस्तयूत कानकान पिच्चा, च्याम्पत्ति ल्वाकेगु, पानदस, इमाकासा म्हितकादिसँ ।	ज:लाख:लायात छिं छु धका: धयादी? ३. फोहोर बन्दोबस्त यायेत छिं त्वा:या वडाध्यक्षयात छु सल्लाह बियादी? ४. कानकान पिच्चा, च्याम्पत्ति ल्वाकेगु, पानदस, इमाकासा म्हिता: क्यनादिसँ ।	
९) व्यक्ति म्हासिका	२२. चित्तधर'हृदय', मोतिलक्ष्मी उपासिका, सिद्धिचरण श्रेष्ठ व भृगुराम श्रेष्ठं नेपालभाषाय् बियादीगु योगदानबारे बयान यायेफैगु ।	१. चित्तधर'हृदय', मोतिलक्ष्मी उपासिका, सिद्धिचरण श्रेष्ठ, भृगुराम श्रेष्ठया जीवनी, वयूक:पिसं नेपालभाषाय् यानादीगु योगदान	१. चित्तधर'हृदय', मोतिलक्ष्मी उपासिका, सिद्धिचरण श्रेष्ठया किपा, वयूक:पिनिगु सफू, भृगुराम श्रेष्ठया म्ये भजन	१. पालंपा: चित्तधर 'हृदय', मोतिलक्ष्मी उपासिका व सिद्धिचरण श्रेष्ठया किपा क्यना: वयूक:पिसं नेपालभाषाय् यानादीगु योगदानबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. वयूक:पिनिगु सफूया च्वसुत व्वंकेवीगु व खँल्हाबल्हाया यानादिसँ । ३. लोकहवा:म्ह मेहालामि भृगुराम श्रेष्ठया मे न्यंकेगु व मे हायेका- दिसँ ।	१. चित्तधर 'हृदय', मोतिलक्ष्मी उपासिका व सिद्धिचरण श्रेष्ठया नेपालभाषाय् छु योगदान दु ? २. चित्तधर 'हृदय', मोतिलक्ष्मी उपासिका व सिद्धिचरण श्रेष्ठं च्वयादीगु स्वंगू स्वंगू सफूया नां बियादिसँ ।	१०
१०) लिपि	२३. नेपाल लिपिं क,का,कि,की.. याना त्र तक	१. नेपाल लिपिया आख: क, का, कि, की....	१. मेटा कार्डय् च्वया त:गु नेपाल	१. मेटा कार्डय् च्वयात:गु नेपाल लिपि मस्तयूगु थ:थ:गु कापी च्वकादिसँ ।	१. नेपाल लिपिं छित्त: य:गु खँव: स्वंगू च्वयादिसँ ।	२०

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	च्वयेफैगु ।	याना: अ तक	लिपिया क, का, कि, की .....याना: अ, आ तकया आख:	२. नेपाल लिपिं ५ मिनेटय् सुनां यक्व आख:गव: च्वयेफु धका: प्रतियोगिता याकादिसँ ।		१६०

तगिं : प्यंगू

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
१) भाषा	१. हाम्व:ग्वारापाखें ल्या:खाना: इनेबलय् जा: (लिंग) महसीकेफैगु २. हाम्व:ग्वारापाखें ल्या:, जा: (लिंग) महसीका धायेफैगु ३. स्वीछग:निसें न्यय्ग:तक धायेफैगु ४. च्वय् न्ववायेगु खँत व्वनेफैगु ५. बज्रयोगिनी द्य:या बयान	१. हाम्व:ग्वारा पाखें ल्या:, जा: (लिंग)महसीका २. स्वीछग:निसें न्यय्ग:तक ३. बज्रयोगिनी द्य:या बयान	१. हाम्व:ग्वाराया किपा २. स्वीछग:निसें न्यय्ग:तकया चार्ट ३. बज्रयोगिनी द्य:या किपा व भिडियो क्लिप्स	१. हाम्व:ग्वारापाखें ल्या:, जा: (लिंग)महसीकाबारे खँलाबल्हा यानादिसँ । २. स्वीछग:निसें न्यय्ग:तक धायेका च्वकादिसँ । ३. बज्रयोगिनी द्य:या बयान याकादिसँ ।	१. हाम्व:ग्वारापाखें ल्या:, जा: (लिंग) महसीकाबारे धयादिसँ । २. स्वीछग:निसें न्यय्ग:तक धया च्वयादिसँ । ३. बज्रयोगिनी द्य:या बयान यानादिसँ ।	४

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	याना: च्वयेफैगु					
२ नख:चख: व भेषभूषा	६. घ्य:चाकु संलू गय् याना: हनी व थ्वकुन्हु छु छु नइ धैगुबारे बयान यायेफैगु ।	१. घ्य:, चाकु, हाम्व:ग्वारा, पल:, लाभा, तरुल, साकसाला नइगु, चिकंतिया कौला याइगु व ग्वा:गुमिइ सन्या छुइ । माय्बुजा नयेगु । मामं चिकं तिइकेगु व चिकं बुइगु ।	१. घ्य:, चाकु, हाम्व:ग्वारा, पल:, लाभा, तरुल, साकसला, सन्या, चिकं, माय्बुजा	१. घ्य: चाकु संलूबलय् छु छु नया ? छेँ थकालिं छु छु यात धका: मस्तय्गु अनुभव कया: थ्वकुन्हु नइगु घ्य:, चाकु तौला, पल:, लाभा, तरुल आदिबारे खँलाबल्हा यानादिसँ । २. घ्य:, चाकुं चिकुलाबलय् म्ह क्वाकीगु व चिकं बुइबलय् शरीरयात मा:गु तत्व दइगुबारे खँलाबल्हा यानादिसँ ।	१. छिं घ्य: चाकु संलू- बलय् नयागु नसाज्वलं च्वयादिसँ। २. छिं छेँ थकालिं उकुन्हु छु छु यात धयादिसँ । ३. थ्वकुन्हु नइगु ज्वलं व चिकं बुइबलय् भीत छु फाइदा दइ धयादिसँ ।	४
	७. बज्रयोगिनी जात्राया बारे बयान यायेफैगु । ८. यँया: जात्राया बारे बयान व थुक्रिया जनजीवनलिसे स्वापू दुगुबारे खँ धायेफैगु ।	१. बज्रयोगिनी च: कुहां बिज्याइगु व थहां बिज्याइगु । २. य:सिं थनीगु, पाल्चा बीगु, कुमारी,गणेद्य:, भैरबयात रथय् तया: जात्रा, दागिं वनीगु,	१. बज्रयोगिनी च: जात्राया भिडियो क्लिप २. यँया: जात्राया बारे लेख, क्पिपा व भिडियो क्लिप्स	१. सक्वया बज्रयोगिनी जात्राया भिडियो क्लिप क्यना: छसिकथं बयान यानादिसँ । २. यँया: जात्राया सुरुनिसें अन्त तकया ज्याभव: चित्र व भिडियो क्लिप्स क्यना: खँलाबल्हा यानादिसँ । ३. यँया: जात्राया बारे लेखत ब्वंके वियादिसँ ।	१. बज्रयोगिनी जात्राया बयान यानादिसँ । २. यँया: जात्रा ग्व:न्हुयंक माने याइगु जात्रा ख:? ३. लाखे व पुलुकिसिया क्पिपा च्वयादिसँ । ४. पुन्हिकुन्हु छु छु याइ बयान यानादिसँ । ५. दी प्याखं व	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
		बहुमत, समयबजि, इन्द्रद्यः लिसे स्वाप्, लाखे, पुलुकिसि, दी प्याखं, सवःभक्कु, महाकाली द्यः, थीथी भैरःद्यः त व्वइगु ।			महाकाली प्याखंबारे बयान यानादिसँ ।	
	९. देय्मा भ्वय् व महा (देसार) भ्वय्वारे बयान यायेफैगु ।	१. देमा भ्वय्, महा भ्वय्	१. देमा भ्वय्, महा भ्वय्वारे चव्यातःगु लेख	१. अतिकं माने यायेमाःपिंत नकीगु भ्वय्यात् देमा भ्वय् धाइगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. ग्वलय् दक्व नेवाः जातपिंत नकीगु भ्वय्यात् महा भ्वय् धाइगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. देमा भ्वय्, महा भ्वय्वारे चव्या तःगु लेख व्वंके बियादिसँ ।	१. देमा भ्वय्, महा भ्वय्वारे छिं स्यूगु खँ धयादिसँ ।	८
	१०. छेदिइ छु छु ज्वलं तइ धकाः धायेफैगु ।	१. छेदि, लः तयेगु बाता, अय्लाः कायेगु ज्वलं, फ्वसि	१. बाता, फ्वसि, त्यप आदिया किपा वा सामान	१. छेदि ज्वलं छाया धाःगु जुइ धकाः खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. छेदि मेमेगु छु छु सामानत तयातइ धकाः खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. छिगु छेंया छेदि छु छु सामान तयातःगु दु? २. भकारी छेदि ज्वलं खःला?	४
	११. तःधिकःपिसं फीगु लं ज्वलंबारे	१. तपाःलं, तपुलि, कोट, वेस्टकोट,	१. तपाःलं, तपुलि, कोट,वेस्टकोट, ज्वारिकोट,	१. तपाःलं, तपुलि, कोट, वेस्टकोट, ज्वारिकोट, सुरुवाः, मोजा, लाकां न्ह्यानातःगु चित्र	१. छिं तपाःलं गन गन ख्लादिया ? २. ज्वारिकोट गन पुनी	४

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	बयान यायेफैगु ।	ज्वारिकोट, सुरुवाः, मोजा, लाकां	सुरुवाः, मोजा, लाकांया कृपा वा नमूना	वा नमूना क्यनाः नां धायेके बियादिसँ । २. तपाःलं व सुरुवाःया कृपा च्वके बियादिसँ ।	वा फी ?	
३) संस्कार	१२. मचा जंक्व वारे बयान यायेफैगु ।	१. मचा जंक्व	१. मचा जंक्वया कृपा व भिडियो ३४ क्लिप्स	१. मचा जंक्वया छसिकथं विधिया बयान यानादिसँ । २. थकालिनिसं मचायात खीर नकेगु व गणेद्यःथाय् यंकीगुवारे बयान यानादिसँ ।	१. मचा जंक्वया विधि बयान यानादिसँ । २. जंक्वबलय् मचायात छु छु तिसा तिकी ?	१२
४) सम्पदा	१३. प्यम्ह गणेद्यः प्यम्ह करुणामय, प्यम्ह नारायणद्यःया व नां धायेफैगु व थ्वयावारे बयान यायेफैगु ।	१. प्यम्ह गणेद्यः (अशोक, सूर्य, कार्य, जल), प्यम्ह करुणामय (जनवाहाःद्यः, चोभाद्यः, बुंगद्यः, नाला करुणामयः) प्यम्ह नारायण द्यः(चंगु, इचंगु, शंखु, विशंखु)	१. प्यम्ह गणेद्यः, प्यम्ह करुणामय, प्यम्ह व नारायणद्यःया कृपा वा भिडियो क्लिप्स	१. प्यम्ह गणेद्यः, प्यम्ह करुणामय व प्यम्ह नारायणद्यःया नां छु छु खः ? गन गन दु? आदिया वारे खँलाबल्हा यानादिसँ । २. प्यम्ह करुणामयद्यः, प्यम्ह नारायणद्यः व प्यम्ह गणेद्यःया विशेषता छु छु दु ? खँलाबल्हा यानादिसँ । ३. ब्वनेकुथी नापसं लाःगु प्यम्ह गणेद्यः, प्यम्ह करुणामय व प्यम्ह नारायण द्यःया थाय् मस्तय्त भ्रमण याकादिसँ ।	१. प्यम्ह गणेद्यः छु छु खः ? २. प्यम्ह करुणामयद्यः छु छु खः ? ३. प्यम्ह नारायणद्यः छु छु खः ? ४. प्यम्ह गणेद्यः, प्यम्ह करुणामयद्य व प्यम्ह नारायणद्यः गन गन दु ?	८
५) सीप कला कौशल व व्यवसाय	१४. नकःमिया ज्याया बयान यायेफैगु ।	१. नँ सम्बन्धि ज्या याइपिं	१. नँयागु ज्वलं (चुपि, कुइँ, बता, कराइ, चिम्ता...) या कृपा	१. छिं स्पूगु नँयागु ज्वलं छु छु धकाः बोर्डय् टिपे याकाः बैगलय्, कोठाय्, छँ, दुने, छँ, पिने, ब्वनेकुथिइ छु छु दु धकाः खँलाबल्हा यानादिसँ । २. मस्तय्सं मखंगु ज्वलं जूसा	१. छिगु छँय् नँयागु छु छु ज्वलं दु? नां च्वयादिसँ । २. नँयागु ज्वलं सुनां दयेकी ? ३. छँ पिने छयलीगु	४

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
				किपा क्यनेगु, किपा मदुसा बोर्डय किपा च्यादिसँ । ३. नँयागु ज्वलंया नां व ज्याया बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	ज्वलं छु छु खः? ४. इँचा छु यायेत छ्यली ?	
६) नैतिक शिक्षा	१५. ज्ञानगुणया खँ बारे धायेफैगु । १६. सिद्धार्थया बुद्धत्व प्राप्तिबारे बयान यायेफैगु । १७. न्याम्ह थाकुली व नकिंबारे बयान यायेफैगु ।	१. थः सिबे थकालि पिनिगु ज्ञानगुणया खँ न्यनाः थःसिबे क्वकालिपिंत ज्ञानगुणया खँ धायेगु २. सिद्धार्थया बुद्धत्व प्राप्तिबारे ३. न्याम्ह थाकुलि व नकिं	१. चार्ट पेपरय् च्यातःगु ज्ञानगुणया वाक्यत ३५ २. बुद्धया बुद्धत्व प्राप्ति सम्बन्धी च्वसु व किपा ३. परियत्ति शिक्षा भाग-२	१. शिक्षाप्रद ज्ञानगुणया खँ दुगु बाखं, च्वसु, च्वखँ आदि न्यंका बियादिसँ । २. चार्ट पेपरय् च्यातःगु ज्ञानगुणया वाक्ययात बयान याकादिसँ । ३. परियत्ति शिक्षा भाग २ सफूतिइ बियातःगु सिद्धार्थ कुमारया प्रवज्या, राजगृहनगर गमन, बिम्बिसार जुजुलिसे नापलाःगु, तपस्वीपिनिगु आश्रम, दुष्कर चर्या, मध्यम प्रतिपदा, सुजाताया दान, बोधिसिमा क्वय् बोधिसत्व, बुद्धत्व प्राप्तिबारे खँल्हाबल्हा याकादिसँ । ४. न्याम्ह थाकुलि व नकिंत गन गय् यानाच्चनी व इमिगु ज्याबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ।	१. छिं स्युगु न्यागु ज्ञानगुणया खँ धयादिसँ । २. बुद्धं बुद्धत्व प्राप्त याःगु बारे बयान यानादिसँ । ३. न्याम्ह थाकुलि व नकिं छाया तयेमाःगु जुइ ?	८
७) भौगोलिक स्वरुप व प्राकृतिक स्वरुप	१८. धः, खुसि, सागर, महासागरबारे बयान	१. धः, खुसि, सागर, महासागर	१. धः, खुसि, सागर, महासागरया किपा व	१. किपा व भिडियो क्लिप्स क्यनाः धः, खुसि, सागर, महासागरया बनोट, महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. धः, खुसि, सागर, महासागरया बनोट व महत्वबारे बयान यानादिसँ ।	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	यायेफैगु ।		भिडियो क्लिप्स			
८) स्वास्थ्य शारीरिक व कासा	१९. थःगु ब्वनेकुथि सुचुकुचु यायेत आवश्यक ज्या यायेफैगु । २०. कासा (कपर्दी, दांगदुंग, कौ ह्वायेगु) म्हिते फैगु ।	१. ब्वनेकुथिया पासापिं, गुरुमां, गुरुवाःपिं नापं खँल्हाबल्हा यानाः ब्वनेकुथि सुचुकुचु यायेगु । २. कवर्दी, दांगदुंग, कौ ह्वायेगु कासा	१. ब्वनेकुथि सुचुकुचु यानाच्वंगु किपा व भिडियो क्लिप्स २. कवर्दी, दांगदुंग, कौ ह्वायेगु कासा म्हिताच्वंगु किपा व भिडियो क्लिप्स	१. ब्वनेकुथि सुचुकुचु यायेत छु यायेमाः खँल्हाबल्हा यायां तिथि व ई क्वःछिनादिसँ । २. ब्वनेकुथि सुचुकुचु यायेत ज्याया जिम्मेवारी बियादिसँ । ३. ब्वनेकुथि सुचुकुचु यायेत माःगु ज्वलं चूलाकादिसँ । ४. पिहां वःगु फोहर व्यवस्थापन याकादिसँ । ५. सुचुकुचु ज्या सिधेयेके धुंकाः थःगु म्ह सुचुकुचु याकादिसँ । ६. कवर्दी, दांगदुंग, कौ ह्वायेगु कासा म्हितकादिसँ ।	१. ब्वनेकुथि सुचुकुचु यायेत छु यायेमाः? छसिकथं च्वयादिसँ । २. कवर्दी, दांगदुंग, कौ ह्वायेगु कासा म्हिताः क्यनादिसँ ।	२८
९) व्यक्ति म्हसीका	२१. शंखधर साख्वाः, धुस्वां साय्मि व नारायण गोपाल गुरुवाचार्य, धम्मवती गुरुमा व कृष्णभाइ महर्जन-बारे बयान यायेफैगु ।	१. शंखधर साख्वा, धुस्वां साय्मि व नारायण गोपाल गुरुवाचार्य, धम्मवती गुरुमां व कृष्णभाइ महर्जन-पिनि योगदान	१. शंखधर साख्वाः, धुस्वां साय्मि व नारायण गोपाल गुरुवाचार्य, धम्मवती गुरुमां व कृष्णभाइ महर्जनया किपा, वय्कः-पिनिगु कृति व भिडियो क्लिप्स	१. शंखधर साख्वाःया योगदानबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. धुस्वां साय्मिया साहित्यिक यात्रा व कृतित्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. नारायणगोपाल गुरुवाचार्यया सांगीतिक यात्राबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ४. धम्मवती गुरुमां-मिसा भिक्षु-तय्त स्थापित याःगुली वय्कःया देनबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ५. कृष्णभाइ महर्जन वाद्य गुरु	१. शंखधर साख्वाःया योगदान छु दु ? २. वय्कःयात छाय् नेपाल संवत्या प्रवर्तक माने याःगु खः? ३. धुस्वां साय्मिया साहित्यिक यात्रा व कृतित्वबारे छिं स्यूगु खँ धयादिसँ । ४. नारायणगोपालयात छाय् स्वरसम्राट धाःगु खः ?	१२

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
				नापं नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानया प्राज्ञ जूगु बारे खँलाबल्हा यानादिसँ । ६. नारायणगोपालया मे छपु हायेकादिसँ ।	५. नारायणगोपालया मे छपु हालादिसँ । ६. धम्मवती गुरुमां व कृष्णभाइ महर्जन-पिनिगु देनबारे बयान यानादिसँ ।	
१०) लिपि	२२. नेपाल लिपिं अ,आ,...याना: ज्ञ तक च्वयेफैगु ।	१. नेपाल लिपिया अ,आ, ...याना: ज्ञ तक	१. मेटा कार्डय् च्वयात:गु अ, आ, ...याना: ज्ञ तक	१. अ,आ, ... अं,अ च्वकादिसँ । २. अथेहे क,का, ... याना: ज्ञ,ज्ञा ..... तक च्वकादिसँ ।	१. अ,आ,...अं, च्वयादिसँ । २. क,का,... याना: ज्ञ,ज्ञा तक च्वयादिसँ ।	१६
						१२८

तगिं : न्यागू

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
१) भाषा	१. गथांमुग:पाखें विस्मयादिवोधक खँव: व खँपुत न्यना: म्हसीकेफैगु २. गथांमुग:पाखें विस्मयादिवोधक खँव: धायेफैगु ३. न्यय्छग:निसें न्हय्ग:तक	१. गथांमुग:पाखें विस्मयादिवोधक खँव: व खँपुत न्यना: म्हसीके २. न्यय्छग:निसें न्हय्ग:तकया ल्या: ३. दापूया इकाइ ४. लनेगुया इकाइ ५. गथांमुग:या	१. गथांमुग:पाखें विस्मयादिवोधक खँव: व खँपुया चार्ट २. न्यय्छग:निसें न्हय्ग:तकया ल्या:या चार्ट ३. दापू व लनेगु इकाइया चार्ट ४. गथांमुग:या	१. गथांमुग:पाखें विस्मयादिवोधक खँव: व खँपुया चार्ट क्यना: खँलाबल्हा यानादिसँ । २. न्यय्छग:निसें न्हय्ग:तकया ल्या:या चार्ट क्यना: धायेका च्वकादिसँ । ३. दापू व लनेगु इकाइया चार्ट क्यना: खँलाबल्हा यानादिसँ । ४. गथांमुग:या किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: थुकिया बारे	१. गथांमुग:पाखें विस्मयादिवोधक खँव: व खँपु च्वयादिसँ । २. न्यय्छग:निसें न्हय्ग:तकया ल्या: धयादिसँ व च्वयादिसँ । ३. दापू व लनेगु इकाइ च्वयादिसँ ।	४

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	<p>धायेफैगु</p> <p>४. च्वयया न्ववायेगु खँत ब्वनेफैगु</p> <p>५. दापूया इकाई ब्वनेफैगु</p> <p>६. लनेगुया इकाई ब्वनेफैगु</p> <p>७. गथांमुगःया बारे बयान यायेफैगु</p>	बारे बयान	किपा व भिडियो क्लिप्स	बयान याका: च्वकादिसँ ।	४. गथांमुगःया बारे छिं स्यूगु खँ च्वयादिसँ ।	
२. नखःचखः व भेषभूषा	८. गथांमुगः चःहे बारे बयान यायेफैगु ।	<p>१. दुवातय् न्हाय्पं कथि म्हुचिनाः स्वपलाः दयेकाः ग्यानापु ख्वाःपाः तयाः गथांमुगः तयातइ ।</p> <p>२. थ्वबारे धापू ।</p> <p>३. नं अंगू न्ह्याइगु, नँया स्वकिं मूलुखाय् ताइगु ज्या ।</p> <p>४. राक्षसकथं खुसिइ वांछ्वैगु ।</p>	<p>१. गथांमुगःया किपा, गथांमुगःया थीथी बाखं मुना,</p> <p>३८</p>	<p>१. मस्तय्सं स्यूगु खँयात जोडे यानाः गथांमुगःया बारे थीथी धापू बाखं कनादिसँ ।</p> <p>२. थ्वखुन्हु छँय् छँय् सुचुकुचु याइगु व नँया अंगू न्ह्याइगु व मूलुखाय् नकिं ताइगु विशेषताबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।</p> <p>३. गथांमुगःयात बहनी खुसिइ वांछ्वैगु विधिबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।</p>	<p>१. गथांमुगः खुन्हु छाय् नँयागु अंगू न्ह्याइ ?</p> <p>२. गथांमुगःया बारे बाखं कनादिसँ ।</p> <p>३. गथांमुगःयात छाय् खुसिइ वांछ्वैगु खः?</p>	४

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	९. न्ह्यगां जात्राया बारे बयान यायेफैगु ।	१. न्ह्यगां (किपू, पांगा, सतुंगः, नगां, बलम्बु, मच्छेगां, किपुल्चा)	१. न्ह्यगां (किपू, पांगा, सतुंगः, नगां, बलम्बु, मच्छेगां, किपुल्चा) या जात्राया किपा व भिडियो क्लिप्स	१. न्ह्यगां (किपू, पांगा, सतुंगः, नगां, बलम्बु, मच्छेगां, किपुल्चा) या जात्राया किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: थुकिया महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. न्ह्यगां जात्राया बारे बयान याना-दिसँ ।	४
	१०. कु छ्वयेगुबारे बयान यायेफैगु ।	१. बौया ख्वा: स्वये, मांया ख्वा: स्वये, किजापूजा आदिबलय् छ्वैगु कु	१. कु ज्वलंया किपा व भिडियो क्लिप्स	१. कु ज्वलंया किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: गबले गबले कु यंकेगु व उकी छु छु दइ धका: खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. कु गबले यंकी ? २. कुइ छु छु दइ ? ३. मांया ख्वा: स्वये बलय् व किजापूजाबलय् छ्वैगु कुलय् छु पा: ?	४
	११. सगंया महत्वबारे धायेफैगु । १२. सगं ज्वलंयाबारे बयान यायेफैगु ।	१. सगं ज्वलं (वः, खँ, न्या, ला, अय्ला: वा थ्वँ)पञ्च तत्व, भिंज्याय् बीगु	१. सगं ज्वलं, सगं बियाच्वंगु किपा ३९	१. मस्तय्त सगंज्वलं क्यना: सगं गन व गबले कयागु धका: खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. सगंयागु महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. सगंया न्याता ज्वलंया भावबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. छिं कयादीगु सगंलय् छु छु दु? २. छिं गबले सगं कयादियागु? ३. सगं छायाय् बीगु व छायाय् कायेगु? ४. सगंलय् न्या व वःया भाव छु खः?	८
	१३. मचा जंक्व ज्वलंयाबारे बयान यायेफैगु ।	१. मचा जंक्व यायेगु कारण, मचा जंक्व ज्वलं ।	१. मचा जंक्व याय्गु ज्वलं, किपा, भिडियो क्लिप्स	१. मचा जंक्व यायेगु कारणबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. मचायात नकीगु नसाबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. मचा जंक्व छायाय् याइ? २. जंक्व या:मह मचायात छु छु	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
				३. थाय्भु नकेगु, तिसा, वसः, आभूषण तिकेगु, जंक्व ज्वलयाबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	नकी ? ३. मचा जंक्व ज्वलं मध्ये न्याता ज्वलया नां च्वयादिसँ ।	
३) संस्कार	१४. वःलाः, कय्तापुजा, बरे छुइगु, इहि, बाह्नाःबारे बयान यायेफैगु ।	१. वःलाः, कय्तापुजा, बरे छुइगु, इहि, बाह्नाः	१. वःलाः, कय्तापुजा, बरे छुइगु, इहि, बाह्नाः तःगुया भिडियो क्लिप्स	१. वःलाः, कय्तापुजा, बरे छुइगु, इहि, बाह्नाः तयेधुंक्पीं मस्तलिसे थःथःगु अनुभव धायेके वीगु । २. छसिकथं वःलाःबलय् छु छु याइ, विधि न्यनेकने यायेगु । वःलाः याःगु किपा व भिडियो क्लिप्स क्यनाः थःथितिपनिगु ज्याया नं खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. अथेहे कय्तापुजा, बरे छुइगु, इहि, बाह्नाःया नं खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. वःलाः याइबलय् छु छु याइ? २. कय्तापूजा याये छन्हु न्हयः छु छु याइ? ३. बरे छुइगु, इहि व बाह्नाः ग्वःन्हुतक याइ? ४. थ्व संस्कारय् मां अबुया ज्या छु छु दइ? सुरुनिसँ अन्त तकया बयान यानादिसँ ।	४
४) सम्पदा	१५. सतः, फल्चा, छ्वासयाबारे बयान यायेफैगु ।	१. सतः, फल्चा, छ्वास	१. सतः, फल्चा, छ्वासया किपा व भिडियो क्लिप्स	१. सतः, फल्चा, छ्वासया किपा व भिडियो क्लिप्स क्यनाः म्हसीका वियादिसँ । २. मस्तय्सं खंगु सतः, फल्चा, छ्वासबारे अनुभव न्यनेगु व गन गन सतः, फल्चा, छ्वास छु छु यायेत छ्यली खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. सतः, फल्चा, छ्वासया परिचय बियादिसँ । २. सतः, फल्चा, छ्वास छु छु यायेत छ्यली? ३. मरु सतः, लुकु फल्चा गन दु?	१२
५) सीप कला	१६. सिजःकःमि व	१. सिजःकःमि	१. सिजःकःमि व	१. सिजःकःमि व लुंक्ःमियाबारे	१. सिजःकःमि व	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
कौशल व्यवसाय	व लुंक:मियाबारे बयान यायेफैगु । १७. घरेलु उद्योग (७ चिकंसा:) सा:या सायमितयबारे बयान यायेफैगु ।	(तम्ब:) व लुंक:मि (बरे), ज्याभ:, २. घरेलु उद्योग (चिकं सा:)	लुंक:मियाबारे कृपा व भिडियो क्लिप २. घरेलु उद्योग (चिकं सा:)या कृपा व भिडियो क्लिप	कृपा व भिडियो क्लिप क्यना: उमिगु सीप सम्बन्धी खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. वय्क:पिसं छ्यलाच्वंगु ज्याभ: बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. घरेलु उद्योग (७ गू चिकंसा:) व लाय्कूसा: त्वाल्य् च्वंगु सा:यात लाय्कूसा: धाइगु बारे बयान यानादिसँ ।	लुंक:मिं गज्या:गु ज्या याइ? २. वय्क:पिसं दयेकादीगु ज्वलंया न्यागू नां धयादिसँ । ३. छिगु त्वाल्य् छु छु घरेलु उद्योग दु ? चिकं सा: नं दुला?	
६) नैतिक शिक्षा	१८. थ:पिसं यायेमा:गु विधि व्यवहारबारे धायेफैगु व यायेफैगु । १९. बहुजन हिताय बहुजन सुखायबारे बयान यायेफैगु । २०. गुथिबारे धायेफैगु ।	१. नख:चख: हनेगुबारे म्हाय्मस्तय्त स:तेगु नखत्या २. बहुजन हिताय बहुजन सुखायया अर्थ ३. गुथि	१. मोहनि नखत्या, स्वन्ति, य:मरि...आदि नखत्या च्वयात:गु प्लेकार्ड २. परियत्ति शिक्षा भाग ३ ३. गुथि न्यायेका च्वंगु कृपा व भिडियो क्लिप्स	१. नख:चख: हनेगुबारे म्हाय्मस्तय्त स:तेगु...आदि व्यवहार यायेमा:गु बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. परियत्ति शिक्षा भाग ३ सफुली बियात:गुकथं तपस्सु भल्लुकपिनिगु दान, धर्मदेशनाया निम्ति सहम्पत्ति ब्रह्माया प्रार्थना, धर्मचक्र प्रवर्तन, यशकुमार व वय्क:या पासापिनिगु प्रब्रज्या, धर्म प्रचार, भगवान बुद्धया उरुवेल गमन, बिम्बिसार जुजुया प्रशन्नता व दान, निम्ह अग्रश्रावकपिं, शुद्धोदन जुजुया ब्वनापौ, बुद्ध कपिलवस्तुइ, शुद्धोदन जुजुयात धर्मदेशना, यशोधरा देवीया वन्दना,	१. नखत्या छ्याय् स:तेमा:गु ? २. बहुजन हिताय बहुजन सुखायबारे बयान यानादिसँ । ३. छिकपिनिगु गुथिबारे मां अबुयाके न्यना: थुक्रियाबारे परियोजना कार्य यानादिसँ ।	१२

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
				नन्दकुमारया प्रब्रज्या, राहुलकुमारया प्रब्रज्या, जेतवन विहार दान, भिक्षुणी शासन, विशाखाया विहार दान, बुद्धया अन्तिम वर्षावास, महापरिनिर्वाणबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. गुथिया महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।		
७) भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप	२१. चा, फि व ल्वहंया बनोटबारे बयान यायेफैगु । २२. चा, फि व ल्वहंया प्रयोग व महत्वबारे बयान यायेफैगु ।	१. चा, फि व ल्वहंया बनोट २. चा, फि व ल्वहंया प्रयोग	१. चा, फि व ल्वहंया नमूना, किपा, भिडियो क्लिप्स	१. किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: चा, फि व ल्वहंया बनोटबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. वनस्पति म्वायेत चा हे मा:गु व प्राणीतयूत वनस्पति मा:गु ख: । हरेक प्राणी व वनस्पतितयूत अत्यावश्यक चाया बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. अथेहे फि व ल्वहंया बारे नं खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. छिं तरकारी गन पियादिया? छाया? ? २. घाँय व वनस्पति मदुसा प्राणीत म्वाये फैला ? छाया? ? ३. फि गन दइ ? फिं छु याइ ? ल: गनं व गय याणा: वयाच्चंगु दु ? ४. ल्वहं गन व गय याणा: बने जुल ?	४
८) स्वास्थ्य शारीरिक व कासा	२३. कुपोषण जुइगु कारणबारे धायेफैगु । २४. कुपोषण रोकथाम यायेगु	१. कुपोषणया कारण २. कुपोषण रोकथाम यायेगु उपाय ३. पाँय, द्य:नां	१. कुपोषण जूपिं ल्वगितयूगु किपा व भिडियो क्लिप २. पौष्टिक नसाज्वलं	१. कुपोषण जूपिं ल्वगितयूगु किपा व भिडियो क्लिप क्यनेगु व मस्तयूसं छु थुइकल व छाया अथे जुल धका: खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. पौष्टिक नसाज्वलंया नां	१. कुपोषण छाया जुइ? २. कुपोषण जूपिं मनूतयूत गज्या:गु नसा नकेमाली? ३. कुपोषण रोकथाम	२८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	उपायबारे बयान यायेफैगु । २५. कासा (पाँय, द्यःनां तिसानां, धुँ, नागया पुखुलिइ ध्वाम्पुंक) म्हितेफैगु ।	तिसानां, धुँ, नागया पुखुली ध्वाम्पुंक कासा	३. कुपोषण रोकथाम यायेगु उपायत च्वयातःगु चार्ट ४. पाँय, द्यःनां तिसानां, धुँ, नागया पुखुली ध्वाम्पुंक कासाया कृपा व भिडियो क्लिप्स	खँल्हाबल्हा यायां बोर्डय् च्वयादिसँ । ३. कुपोषण रोकथाम यायेगु उपायत च्वयातःगु चार्ट क्यनाः छसिकथं खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ४. पाँय, द्यःनां तिसानां, धुँ, नागया पुखुली ध्वाम्पुंक कासा म्हितकादिसँ ।	यायेगु उपायत छु छु दु? ४. पाँय, द्यःनां तिसानां, धुँ, नागया पुखुली ध्वाम्पुंक कासात म्हिताः क्यनादिसँ।	
९)व्यक्ति म्हसीका	२६. सत्यमोहन जोशी, शुक्रराज शास्त्री, माणिकमान चित्रकार, मदनकृष्ण श्रेष्ठ व विद्यावती कंसाकारया योगदानबारे बयान यायेफैगु ।	१. सत्यमोहन जोशी, शुक्रराज शास्त्री, माणिकमान चित्रकार, मदनकृष्ण श्रेष्ठ व विद्यावती कंसाकारया देन ।	१. सत्यमोहन जोशी, शुक्रराज शास्त्री, माणिकमान चित्रकार, मदनकृष्ण श्रेष्ठ व विद्यावती कंसाकारया कृपा, वय्कः-पिनिगुबारे च्वसु, वय्कः पिनिगु कृति व योगदान	१. वय्कःपिनिगु कृपा क्यनाः म्हसीकादिसँ । २. वय्कःपिनिगुबारे च्वसु व्वंके वियादिसँ । ३. विद्यावती कंसाकार नेपाःया न्हापांम्ह मिसा नर्स खः धैगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ४. सुनां सुनां वय्कःपिनिगुबारे स्यू व वय्कःपिनिगु योगदान व कृतिबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. सत्यमोहन जोशी, शुक्रराज शास्त्री, माणिकमान चित्रकार व मदनकृष्ण श्रेष्ठ यात गन खनागु दु ? २. वय्कःपिं छाय् अतिकं हनेबहःपिं जुल ? ३. वय्कःपिनिगु योगदान छु छु दु?	१२
१०) लिपि	२७. नेपाल लिपिं	१. नेपाल लिपिं	१. नेपाल लिपि	१. नेपाल लिपिं थःगु नां, थाय्बाय्,	१. छिगु नेपालभाषा	१६

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	थःगु म्हसीका च्वयेफैगु ।	वाक्य च्वयेगु		ब्वनेकुथिया नां, बाया नां, मांया नां आदि च्वकादिसँ । २. मस्तयूत स्वतन्त्र रुपं थत यःगु खँपु च्वके वियादिसँ ।	सफूया छगू खँधीयात नेपाल लिपिं च्वयादिसँ ।	
						१२८

तगिं : खुगू

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
१) भाषा	१. पाहाँचःहेपाखें कारक म्हसीकेफैगु २. पाहाँचःहेपाखें निपात धायेफैगु ३. न्हय्छगःनिसें सच्छिगः तक धायेफैगु ४. च्वय् न्ववायेगु खँत ब्वनेफैगु ५. दां ल्याः खायेफैगु ६. पाहाँचःहेयाबारे बयान यानाः च्वयेफैगु	१. पाहाँचःहेपाखें कारकया म्हसीका २. पाहाँचःहेपाखें निपातया परिचय ३. न्हय्छगःनिसें सच्छिगः तकया ल्याः ४. दां ल्याः खायेगु ५. पाहाँचःहेया बारे बयान	१. पाहाँचःहेपाखें कारक व निपात च्वयातःगु चार्ट २. न्हय्छगःनिसें सच्छिगः तकया ल्याःया चार्ट ३. पाहाँचःहेया बारे कपा व भिडियो क्लिप्स	१. पाहाँचःहेपाखें कारक व निपात च्वयातःगु चार्ट क्यना खँलाबला यानादिसँ । २. न्हय्छगःनिसें सच्छिगः तकया ल्याया चार्ट क्यना धायेका च्वकादिसँ । ३. दां ल्याः खाकादिसँ । ४. कपा व भिडियो क्लिप्स क्यनाः पाहाँचःहेया बारे बयान याकादिसँ ।	१. पाहाँचःहेपाखें कारक व निपात च्वयादिसँ । २. न्हय्छगःनिसें सच्छिगः तकया ल्याः च्वयादिसँ । ३. १२३४५ दांयात पूर्ण रुपय् च्वयादिसँ । ४. पाहाँचःहेया बारे बयान यानादिसँ ।	६
२) नखःचखः व भेषभूषा	७. पाहाँचःहे व सकिमना	१. पाहाँचःहे व सकिमना पुन्हि	१. पाहाँचःहेबलय् लुकुमहाद्यः	१. पाहाँचःहेया थीथी बाखं कनादिसँ ।	१. पाहाँचःहेबलय् लुकुमहाद्यःयात	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	पुन्हिवारे बयान यायेफैगु ।	२. हलिमलि ब्वयेगु	पुजा यानाच्वंगु, असनय् द्यःखः ल्वाकाच्वंगु किपा व भिडियो क्लिप्स, हलिमलि ब्वयाच्वंगु किपा व भिडियो क्लिप्स २. सकि व चाकुहि	२. लुकुमहाद्यःया पुजा यानाच्वंगु किपा व भिडियो क्लिप्स क्यनाः उकिया पुजा ज्वलं व विधिबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. द्यःतय् खः ल्वाकेमाःगु वाखं कनादिसँ । ४. असनय् द्यःखः ल्वाकाच्वंगु किपा व भिडियो क्लिप्स क्यनाः थुकिया महिमा खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ५. सकिमना पुन्हिवलय् नइगु सकि व चाकुहिवारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ६. हलिमलि ब्वयेगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ७. दाफा थायेगु, तुतः ब्वनेगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	छु छु छाइ ? २. द्यःयात लाभा छाया छाइगु खः? ३. पाहाँचःब्वेलय् छाया अजः उलेमाःगु खः? ४. असनय् द्यःतय् खः छाया ल्वाकेमाःगु? ५. सकि व हिसकिइ छु पा?	
	८. ल्हुति पुन्हि मेलाबारे बयान यायेफैगु ।	१. ल्हुति पुन्हि मेला	१. बालाजुइ २२ धाः हिति मेला वा किपा	१. बालाजुइ २२ हितिइ म्वःल्हयाः माने याइगु मेलाबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. जामाच्च च्वकाय् च्वंगु बुद्ध द्यः दर्शन यानाः माने यायेगु मेलाबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. बालाजु मेला व जामाच्च मेला गबले माने याइ? २. बालाजु मेला व जामाच्च मेलाया महत्व छु छु दु?	४
	९. दशहरा माने यायेगुबारे बयान यायेफैगु ।	१. दशहरा, जाभू व सीकाःभव्य्	१. दशहराबारे च्वसु २. जाभू व सीकाःभव्य्या	१. दशहरा नखः गय् यानाः माने याइ धैगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. जाभू व सीकाःभव्य् छाया याइ धैगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. दशहरा नखः गय् यानाः माने याइ? २. जाभू व	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	१०. जाभू व सीका:भूया महत्वबारे बयान यायेफैगु ।		नसा ज्वलं	३. जाभू व सीका: भ्वजय् तइगु नसा ज्वलंया बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	सीका:भ्वय् छाया् याइ? ३. जाभू व सीका: भ्वजय् तइगु नसा ज्वलं च्वयादिसँ ।	
	११. इहि कय्तापुजा व बारे छुइत मा:गु ज्वलंया नां धायेफैगु व थ्वया महत्वबारे बयान यायेफैगु ।	१. इहि, कय्तापुजा व बारे छुइत मा:गु ज्वलं	१. इहि, कय्तापुजा व बारे छुइत मा:गु ज्वलं व थुकिया किपा	१. इही, कय्तापुजा व बारे छुइत मा:गु ज्वलंयाबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. इही, कय्तापुजा व बारे छुइत मा:गु ज्वलंया महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. इही, कय्तापुजा व बारे छुइत मा:गु ज्वलंया नां च्वयादिसँ । २. इही, कय्तापुजा व बारे छुइगु ज्याय् छेँज: पिनी छु छु ज्या जुइ?	८
३) संस्कार	१२. इहिपाबारे बयान यायेफैगु ।	१. खँ क्व:छीगु, २. ग्वय् यंकेगु, ३. इहिपाया संस्कार यायेगु (स्वयंवर, जन्त वनेगु, भम्चा पित वीगु, भौमचा दुकायेगु, हवंकेगु, ग्वय् कायेगु, सगं बिइगु, थाय्भु नकेगु, वंजला	१. इहिपाया विधिया किपा व भिडियो क्लिप्स	१. इहिपाया विधिया किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: खँ क्व:छिइगु, ग्वय् यंकेगु व इहिपाया संस्कारबारे छसिकथं खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. कक्षाकोठाय् खँ क्व:छिइगु, ग्वय् यंकेगु व इहिपाया संस्कारबारे छसिकथं मस्त संलग्न याना: ज्याभव: यानादिसँ ।	१. इहिपाया स्वंगू मुख्य ज्या बयान यानादिसँ । २. इहिपाया संस्कारबारे छसिकथं बयान यानादिसँ ।	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
		वनेगु, सपः प्याकेगु, ख्वाः स्वःवनेगु व जिलाजं दुचायेकेगु)				
४) सम्पदा	१३. पीठ व अजिमा द्यःयाबारे बयान यायेफैगु ।	१. पीठ व अजिमा द्यः	१. पीठया क्पिपा, अजिमाद्यःया क्पिपा	१. अष्टमातृका व नवदुर्गायात शाक्त देवी थुइकेगु व थुपिं द्यःया वासस्थानयात पीठ कथं कयातःगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. थःथःगु आस्थाकथं पीठपुजायात सतीदेवीया थीथी रूप धकाः धया वयाच्चंगु व मसानपाखे पलिस्था याना वयाच्चंगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. पीठयात गुलिसिनं दुर्गाया थीथी रूपकथं नं कयाच्चंगुबारे खँ न्ह्यथनादिसँ । ४. गुणकामदेवं च्यागू कुनय् अष्टमातृका देवी पलिस्था यानाः खड्ग आकारय् यें देय् दयेकुगु धयातःगु दु । उम्ह च्याम्ह दे रक्षक द्यःयात दे सुरक्षित याइपिं द्यःया रूपय् नेवाःतय्सं अजिमा नां तःगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. पीठ धाःगु छु खः? २. अजिमा द्यःबारे छु स्यू बयान यानादिसँ ।	८
५) सीप कला	१४. कँय्कःमिया	१. कँय्कःमि	१. कँय्या ज्वलंत	१. कँय्या ज्वलंत क्यनाः थ्व ज्वलंत	१. कँय्कःमिया	४

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
कौशल व व्यवसाय	ज्यायाबारे बयान यायेफैगु ।	(कंसाकार)या ज्या		कँय्क:मितय्सं नकमिं नँयागु ज्वलं थें दयेकेगु थें दयेकेगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	ज्याबारे बयान यानादिसँ ।	
६) नैतिक शिक्षा	१५. परिवार म्हसीकाबारे बयान यायेफैगु । १६. रितिथितिबारे बयान यायेफैगु ।	१. परिवारया म्हसीका २. रितिथिति (बैगल्य् लाकां न्हयाना वने मज्यू, घ:कुइ नसला कया: वनेमा:, घ पूजा यायेमा,..	१. परिवारया ज: पिनिगुबारे ब्यानर, पोष्टर, पाम्प्लेट २. रितिथिति सम्बन्धी पोष्टर, पम्प्लेट	१. परिवारया ज:पिनिगुबारे सामग्री वियात:गु ज्वलंत क्यना: खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. भीगु समाजय् दुगु रितिथितिबारे स:स्यूपिंत स:ता: मस्तलिसे खँल्हाबल्हा याकादिसँ ।	१. छिगु परिवारया ज: पिनिगु ज्या छु छु ख: ? २. छिं, स्युगु रितिथिति न्यागू च्वयादिसँ ।	८
७) भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप	१७. सुर्घ:, चन्द्रमा व नगुया उत्पत्ति व महत्वबारे बयान यायेफैगु।	१. सुर्घ:, चन्द्रमा व नगुया उत्पत्ति व महत्व	१. सुर्घ:, चन्द्रमा व नगु सम्बन्धि चार्ट, किपा व भिडियो क्लिप्स	१. सुर्घ:, चन्द्रमा व नगु सम्बन्धि चार्ट, किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: थुकिया उत्पत्तिबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. अथेहे थुकिया महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. सुर्घ:, चन्द्रमा व नगुया उत्पत्तिबारे बयान यानादिसँ । २. सुर्घ:, चन्द्रमा व नगुया भीगु जीवनय् छु महत्व दु बयान यानादिसँ	८
८) स्वास्थ्य शारीरिक व कासा	१८.सरे जुइगु (पुनीगु)ल्वय् (सेखं, आउँ) व सरे मजुइगु (मपुनीगु) नुग:चु ल्वय् बारे च्वयेफैगु व सरे जुइगु	१. ल्वय् (सरे जुइगु व मजुइगु), सरे जुइगु सेखं, आउँ व सरे मजुइगु नुग:चुया ल्वय्, सरे जुइगु	१. ल्वय् (सरे जुइगु व मजुइगु) बारे ४७ चेतनामूलक सन्देशया ब्यानर, पोष्टर,	१. ल्वय् (सरे जुइगु व मजुइगु) बारे चेतनामूलक सन्देशया ब्यानर, पोष्टर, भिडियो क्लिप्स क्यना: थ्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. ल्वचं बचे जुइत यायेमा:गु खँबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. सरे जुइगु व मजुइगु ल्वय्युतय्गु नां च्वयादिसँ । २. ल्वचं बचे जुइत यायेमा:गु खँ छु छु ख: बयान यानादिसँ । ३. सेखं व आउँ ल्वचं	१८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	ल्वचं बचे जुइत यायेमा:गु खँ बारे बयान यायेफैगु ।	ल्वचं बचे जुइगु उपाय	भिडियो क्लिप्स		बचेजुइत छु यायेमा: बयान यानादिसँ । ४. नुग:चु ल्वचं बचे जुइत छु यायेमा:?	
९)व्यक्ति म्हसीका	१९. सिद्धिदास अमात्य, बुद्ध साय्मि, ऋद्धि लक्ष्मी मल्ल, महेन्द्र मल्ल, गंगालाल श्रेष्ठ व दयावीर सिंह कंसाकारया योगदानबारे बयान यायेफैगु ।	१. सिद्धिदास अमात्य, बुद्ध साय्मि, ऋद्धि लक्ष्मी, महेन्द्र मल्ल,गंगालाल श्रेष्ठ व दयावीर सिंह कंसाकारया योगदान	१. सिद्धिदास अमात्य, बुद्ध साय्मि, ऋद्धि लक्ष्मी, महेन्द्र मल्ल, गंगालाल श्रेष्ठ व दयावीर सिंह कंसाकारया कृति	१. सिद्धिदास अमात्य, बुद्ध साय्मि, ऋद्धिलक्ष्मी, महेन्द्र मल्लया योगदानबारे खँलाबल्हा यानादिसँ । २. व्यक्ति:पिनिगु कृतित ब्वना: न्यंका: खँलाबल्हा यानादिसँ । ३. गंगालाल श्रेष्ठ व दयावीर सिंह कंसाकारपिसं देया नितिं यानादीगु योगदानबारे खँलाबल्हा यानादिसँ ।	१. सिद्धिदास अमात्य, बुद्ध साय्मि, ऋद्धि लक्ष्मी, महेन्द्र मल्लया योगदानबारे बयान यानादिसँ । २. गंगालाल श्रेष्ठ छाय् शहीद जुयादिल? ३. दयावीर सिंह कंसाकारया देन चव्यादिसँ ।	१६
१०) लिपि	२०. नेपाल लिपिं चिना आख: छ्यला: खँ छधी चव्येफैगु ।	१. नेपाल लिपिं चिना आख:	१. नेपाल लिपिया चिना आख:या चार्ट	१. नेपाल लिपिया चिना आख:या दसु बिया चवकादिसँ । २. नेपाल लिपिं चिना आख: छ्यला: छगू खँधी चवकादिसँ ।	१. नेपाल लिपिं न्यागू चिना आख: चव्यादिसँ । २. नेपालभाषाय् चव्यात:गु खँ छधी नेपाल लिपिं चव्यादिसँ ।	२४
						१२८

तर्गऱ : न्हयगू

क्षेत्र	सलकल उपलवधल	वलषय वस्तु	शैक्षलक सामाग्री	सम्भावलत सहजीकरणसलकल कुरलयाकलाप	सम्भावलत मूल्याङ्कन प्रकुरलया	पाठ्यभार
१) भाषा	१. स्वन्तलनखःपाखें कारक म्हसीकेफैगु व धायेफैगु २. सच्छलनलसें द्रःछल तक धायेफैगु ३. च्वय् न्ववायेगु खंत व्वनेफैगु ॡ. दांया ल्याः तयेफैगु ॡ. स्वन्तलनखःया वारे च्वयेफैगु	१. स्वन्तलनखःया पाठ्य कारक २. सच्छलनलसें व्दःछल ल्याः ३. स्वन्तलनखःया वारे वयान	१. स्वन्तलनखःया पाठया कारकत च्वयातःगु चार्ट २. सच्छलनलसें व्दःछल ल्याः च्वयातःगु चार्ट ३. स्वन्तलनखःया वारे कुरपा व भलडलडयो कल्लप्स	१. स्वन्तलनखःया कारकत चार्ट क्यनाः खंल्लावल्ला यानादलसँ । २. सच्छलनलसें व्दःछल ल्याःखाकादलसँ । ३. स्वन्तलनखःयावारे वयान याका च्वकादलसँ ।	१. स्वन्तलनखःया कारकत छु छु दु? २. सच्छल नलसें व्दःछल ल्याः च्वयादलसँ । ३. स्वन्तलनखःयावारे वयान यानादलसँ ।	ॡ
२. नखःचखः व भेषभूषा	ॢ. खायुसंल्लू व स्वन्तल नखःवारे वयान यायेफैगु ।	१. खायुसंल्लू व स्वन्तल	१. खायुसंल्लू खुन्हु नयेगु खायु क्वातल ज्वलं व स्वन्तल नखः हनेत माःगु ज्वलंया कुरपा व भलडलडयो कल्लप्स	१. वैशाख संल्लूखुन्हु क्वातल दायेकाः त्वनीगु जूगुललं (खायुसंल्लू खायुक्वातलत माःगु खाइच्वयो, कःछे, पालभल, कुनबुँ आदल) धाइगुवारे सामाग्री वलयातःगु ज्वलं क्यनाः थुकुरया थ्व नसा दयेकीगुवारे व थ्वया वैज्ञानलक पक्षवारे खंल्लावल्ला यानादलसँ । २. नेवाःतयूगु अतलकं वलस्कंगु स्वन्तल नखःया स्वन्तल हनेत छलसलकथं न्यान्हुयकं याइगु ज्याभूवः कुरपा व भलडलडयो	१. खायुसंल्लूवारे छलं स्यूगु खंया वयान यानादलसँ । २. स्वन्तल नखःयावारे छगू परलडयोजना कार्य (project work) यानादलसँ ।	१२

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषय वस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरणसिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
				क्लिप्स क्यना: खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. न्हूदँबारे चर्चा यायेगु । ४. किपा व भिडियो क्लिप्स छसिकथं न्यान्हुतकया न्हिया विशेषता व महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।		
	७. थक्वा: (थानकोट महालक्ष्मी) जात्राबारे बयान यायेफैगु ।	१. गणेद्य: व महालक्ष्मीया ख: जात्रा	१. थ्व सम्बन्धि किपा व भिडियो क्लिप्स	१. थ्व सम्बन्धि किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: थ्व जात्राया बयान याके बियादिसँ । २. स्थानीय मनूतयूत थ्व जात्रायाबारे महत्व थुइकेत प्रवचन वीकेत स:तादिसँ ।	१. थक्वा: जात्रायाबारे बयान यानादिसँ ।	६
	८. थाय्भु गबले व गय् याना: नकी धका: बयान यायेफैगु । ९. महाभोगबारे बयान यायेफैगु ।	१. थाय्भु व महाभोग	१. थाय्भु व थुकियात मा:गु ज्वलं, किपा व भिडियो क्लिप्स २. महाभोग सम्बन्धि च्वसु, किपा	१. थाय्भु नयाच्वंगु किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: थ्वया विशेषता व महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. पुन्हिपतिकं पशुपतिइ च:यात नकीगु भवय् महाभोगया विशेषता व महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. थाय्भु गबले व गय् याना: नकी? थ्वया विशेषता व महत्व छु दु? २. महाभोगबारे छिं, स्यूगु खँ बयान यानादिसँ ।	६
	१०. बैठक कोठाय् तइगु ज्वलंया नां धायेफैगु । ११. इहिपाया भेषभूषाया नां	१. बैठक कोठा ज्वलं २. इहिपाया भेषभूषाया नां	१. लम्पट, चकति, ककिचा, न्हाय्कं सजावट ज्वलं, समा:ज्वलं आदि २. इहिपाया	१. मस्तयूगु बैठक क्वथाय् दुगु ज्वलंया नां बोर्डय् च्वकेगु व ज्वलंया ज्या धायेके बियादिसँ । २. इहिपाया भेषभूषाबारे मस्तयूसं स्यूगु खँयात च्वकादिसँ ।	१. छिगु बैठक क्वथाय् दुगु ज्वलंया नां च्वयादिसँ । २. इहिपाया	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषय वस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरणसिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	धायेफैगु ।		भेषभूषाया कृपा	ध्वबारे परियोजना कार्य बियादिसँ ।	भेषभूषाया नां च्वयादिसँ ।	
३) संस्कार	१२. बुराबुरि जंक्वबारे बयान यायेफैगु ।	१. बुराबुरि जंक्वल ।	१. बुराबुरि जंक्वया कृपा, भिडियो क्लिप्स	१. बुराबुरि जंक्वया कृपा, भिडियो क्लिप्स क्यना: ध्वबारेया ज्या, विधि, महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. बुराबुरि जंक्व गबले, गय् याना: याइ ? २. थुकी परिवारया मेपिं दुज:पिनि छु भूमिका जुइ?	६
४) सम्पदा	१३. १२ गू तीर्थया नां धायेफैगु ।	१. १२ गू तीर्थया नां	१. १२ गू तीर्थया नां च्वयात:गु चार्ट	१. १२ गू तीर्थया नां च्वयात:गु चार्ट क्यना: ध्व गनगन दु धैगु थाय्बाय् नापं खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. १२ गू तीर्थया नां धयादिसँ ।	८
५) सीप कला कौशल व व्यवसाय	१४. ज्यापुतय्गु ज्या (३२ त्वा: व धुन्या)बारे बयान यायेफैगु ।	१. बुँज्या याइपिं २. धुन्या	१. बुँज्या यानाच्वंगु व धुन्या चाहीकाच्वंगु कृपा	१. बुँज्या यानाच्वंगुपिं ज्यापु-तय्गुबारे मस्तय्सं स्युगु खँ न्हयथना: खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. धुन्याबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. ज्यापुतय्गु ज्या छु छु ख:? २. ज्यापुतय्सं दच्छियंक बुँइ याइगु ज्यायागु परियोजना कार्य यानादिसँ ।	६
६) नैतिक शिक्षा	१५. भिक्षा वीगु व कायेगु बारे धायेफैगु । १६. दाजुकिजा, फुकी, गुथियार, न्याम्ह थकालिया भूमिकाबारे	१. भिक्षा वीगु व कायेगु २. दाजुकिजा, फुकी, गुथियार, न्याम्ह थकालिया भूमिका	१. भिक्षा बिया-च्वंगु व कयाच्वंगु कृपा व भिडियो क्लिप्स २. दाजुकिजा, फुकी, गुथियार,	१. मनूतय्सं भिक्षा बिया वयाच्वंगु व कया वयाच्वंगुया महत्वबारे प्रवचन याइपिं मनूतय्गु प्रवचन न्यंकादिसँ । २. भिक्षा वीगु व कायेगु हे त:धंगु धर्म ख: धैगुबारे धेंधेंबल्ला: कासा याकादिसँ । ३. दाजुकिजा, फुकी, गुथियार, न्याम्ह	१. भिक्षा धैगु छु ख:? २. मन गय् याना: शान्त तयेगु ? बयान यानादिसँ । ३. दाजुकिजा, फुकी, गुथियार, न्याम्ह थकालिया भूमिका	४

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषय वस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरणसिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	बयान यायेफैगु ।	२. दाजुकिजा, फुकी, गुथियार, न्याम्ह थकालि	न्याम्ह थकालिया कृपा	थकालिया भूमिका खँलाबल्हा यानादिसँ ।	बारे बयान यानादिसँ ।	
७) भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप	१७. सुपाँय्, ग्रहण व खानीया बनोटबारे बयान यायेफैगु । १८. सुपाँय्, ग्रहण व खानीया महत्वबारे बयान यायेफैगु ।	१. सुपाँय्, ग्रहण व खानी	१. सुपाँय्, ग्रहण व खानी सम्बन्धि कृपा व भिडियो क्लिप्स	१. सुपाँय्, ग्रहण व खानी सम्बन्धी कृपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: सुपाँय् गय् याना: बने जुइ, सुपाँय्या महत्व, ग्रहणया परिभाषा व खानीया बनोट नापं भीगु जीवनय् खानीलिसे स्वापू दुगुबारे खँलाबल्हा यानादिसँ ।	१. सुपाँय् गय् बने जुइ? २. सुपाँचं भीत छु छु फाइदा बियाच्चंगु दु? ३. ग्रहण गथे याना: जुइ? छिं स्यूगु ग्रहणबारे बयान यानादिसँ । ४. छिं स्यूगु खानी तयेगुबारे धयादिसँ । ५. खानी गय् याना: बने जुइ? ६. खानी भीत छाग्य् आवश्यक दु?	८
८) स्वास्थ्य शारीरिक व कासा	१९. कसरतबारे बयान यायेफैगु । २०. सरे जुइगु ल्वय् खिचा कै व भ्वसा कैबारे नापं	१. कसरत २. सरे जुइगु ल्वय् खिचा कै व भ्वसा कैबारे व सरे मजुइगु चिनी ल्वय्	१. थीथी कसरतया चार्ट, कृपा व भिडियो क्लिप्स २. सरे जुइगु ल्वय् खिचा कै व	१. सामाग्री बियात:गु क्यना: कसरत धा:गु छु, भीत छाग्य् आवश्यक दु आदि बारे खँलाबल्हा यानादिसँ । २. मस्तयत् थ:गु छँ कसरत यायेगु व दुज:पिंत नं कसरतया महत्व थुइका: संलग्न याकेगुबारे	१. कसरत धैगु छु ख:? २. थ्व सकस्यां हे यायेमा:गु छाग्य् जुइ ? बयान यानादिसँ । ३. खिचा कै, भ्वसा कै व चिनी ल्वय्	२०

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषय वस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरणसिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	सरे मजुइगु चिनी ल्वय् (मधुमेह) बारे बयान यायेफैगु ।		भवसा कैबारे व सरे मजुइगु ल्वय् चिनी ल्वय्बारे च्वसु, कृपा व भिडियो क्लिप्स	खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ३. सरे जुइगु ल्वय् खिचा कै व भवसा कैबारे व सरे मजुइगु ल्वय् चिनी ल्वय्बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	(मधुमेह) ल्वय्बारे बयान यानादिसँ ।	
९) व्यक्ति म्हसीका	२९. धर्मादित्य धर्माचार्य, पद्मरत्न तुलाधर, धर्मभक्त माथेमा, सिद्धिमुनि शाक्य, सिलु सिंह व प्रेम बहादुर कसाः पिनिगु योगदान बारे धाये फैगु ।	१. धर्मादित्य धर्माचार्य, पद्मरत्न तुलाधर, धर्मभक्त माथेमा, सिद्धिमुनि शाक्य, सिलु सिंह व प्रेम बहादुर कसाःया देन	१. धर्मादित्य धर्माचार्य, पद्मरत्न तुलाधर, धर्मभक्त माथेमा, सिद्धिमुनि शाक्य, सिलु सिंह व प्रेम बहादुर कसाःया व्यक्तित्व भुल्के जूगु कृति	१. धर्मादित्य धर्माचार्य, पद्मरत्न तुलाधर, धर्मभक्त माथेमा, सिद्धिमुनि शाक्य, सिलु सिंह व प्रेम बहादुर कसाःपिनिगु योगदानबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. वय्कःपिनिगु कृतित व्वंके बियादिसँ । ३. वय्कःपिनिगु योगदानयात भीसं गय् यानाः तिवः बिइफैगु धैगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. वय्कःपिनिगु योगदान छु छु दु? २. वय्कःपिनिगु योगदानयात छिं गय् यानाः व्वलंके फै? बयान यानादिसँ ।	१६
१०) लिपि	२२. रञ्जना लिपिं मा आखः, वा आखः व भवः आखः च्वये फैगु ।	१. रञ्जना लिपिं मा आखः, वा आखः व भवः आखः	१. रञ्जना लिपिया मा आःख, वा आखः व भवः आखःया चार्ट	१. सामाग्री बियातःगु चार्ट क्यनाः आखःत च्वकादिसँ ।	१. रञ्जना लिपिं मा आखः, वा आखः व भवः आखः च्वयादिसँ ।	२४
						१२८

तगिं : च्यागू

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामाग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
१) भाषा	१. मोहनि नखः पाठपाखें विभक्ति म्हसीकेफैगु व धायेफैगु २. व्दःछिनिसें लखछितक धायेफैगु ३. च्वये न्ववायेगु खंत व्वनेफैगु ४. ल्याः खायेगु, निनेगु, लनेगु आदि व्वनेफैगु ५. मोहनि नखःया वारे च्वयेफैगु	१. मोहनि नखः पाठपाखें विभक्ति २. व्दःछिनिसें लखछितकया ल्याः	१. मोहनि नखः पाठपाखें विभक्ति च्वयातःगु चार्ट २. व्दःछिनिसें लखछितकया ल्याः च्वयातःगु चार्ट ३. मोहनि नखःवारे क्पिपा व भिडियो क्लिप्स	१. मोहनि नखः पाठपाखें विभक्ति च्वयातःगु चार्ट क्यनाः खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. व्दःछिनिसें लखछितकया ल्याः च्वयातःगु चार्ट क्यनाः धायेकाः च्वकादिसँ । ३. मोहनि नखःवारे क्पिपा व भिडियो क्लिप्स क्यनाः खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. मोहनि नखः पाठपाखें विभक्तित च्वयादिसँ । २. व्दःछिनिसें लखछितकया ल्याः धयादिसँ व च्वयादिसँ । ३. मोहनि नखःवारे छिं स्यूगु खँ च्वयादिसँ ।	६
२. नखःचखः व भेषभूषा	६. चथाः, मोहनि, (पचली भैरःद्यः जात्रा)या वारे वयान यायेफैगु।	१. चथाः, मोहनि, नवरथ, नवरात्री (पचली भैरःद्यः जात्रा)	१. चथाः, मोहनि, (पचली भैरःद्यः जात्रा) या क्पिपा, भिडियो क्लिप्स व च्वसु	१. चथाः, मोहनि (नवरात्री), (पचली भैरःद्यः जात्रा)या क्पिपा, भिडियो क्लिप्स क्यनाः व च्वसु व्वंकादिसँ । २. थ्वया महत्व खँल्हाबल्हा यायेगु। ३. चथाः व मोहनिया सम्बन्धवारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ४. मोहनि व पचली भैरःद्यः जात्राया सम्बन्धवारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. चथाः व मोहनिया वारे छगू परियोजना कार्य (project work) यानादिसँ ।	८
	७. सपनतीर्थ जात्रा	१. सपनतीर्थ	१. सपनतीर्थ	१. तोखाया सपनतीर्थ जात्रा व	१. सपनतीर्थ जात्रा व	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	व चन्देश्वरी जात्राया बारे बयान यायेफैगु ।	जात्रा व चन्देश्वरी जात्रा	जात्रा व चन्देश्वरी जात्राया किपा, भिडियो क्लिप्स व च्वसु	चन्देश्वरी जात्राया किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: थ्वया धापू व थ्वया महत्वबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	चन्देश्वरी जात्रायाबारे छिं स्यूगु खँ बयान यानादिसँ ।	
	८. बुराबुरी जंक्वया वस:या बारे बयान यायेफैगु ।	१. बुराबुरी जंक्वया वस:	१. बुराबुरी जंक्वया वस:या किपा	१. बुराबुरी जंक्वया वस:बारे किपा क्यना: खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. बुराबुरी जंक्वया वस:याबारे छिं स्यूगु खँ बयान यानादिसँ ।	४
	९. घ:कू नापं छेँ छखांया नां धायेफैगु ।	१. घ:कू, छेलि, च्वतं, मातं, बैगा:, स्वाहाने, तिकिभ्या:, सँभ्या:, कयंप्वा:, त:खा, देकु, खव:, मा:ता:..	१. विषय वस्तु ४ वियात:गु कथंया किपा व भिडियो क्लिप्स	१. किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: घ:कू, छेँ, छखांया नां च्वकादिसँ	१. घ:कुली छु छु ज्वलं दइ? २. छेँ, छखांया नां च्वयादिसँ ।	४
	१०. इहिपा ज्वलंया नां च्वयेफैगु व बयान यायेफैगु ।	१. इहिपा ज्वलं (ग्वय् बिइगु, लाखा बिइगु, कल्या न्ह्याकेगु)	१. इहिपा ज्वलंया किपा व भिडियो क्लिप्स	१. इहिपा ज्वलंया किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: छसिकथंया नां च्वकादिसँ व बयान याकादिसँ ।	१. इहिपा ज्वलंया किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: छसिकथंया नां च्वयादिसँ ।	१२
३) संस्कार	११. जन्मनिसें मृत्यु तकया	१. मचावू व्यंकेगु, मचा जंक्व,	१. विषयवस्तुइ वियात:गु कथं	१. मस्तय्सं स्यूगु कथं जन्मनिसें इहिपा तकया खँत धायेकेगु व	१. जन्मनिसें इहिपा तकया खँत	६

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	संस्कारया बयान यायेफैगु ।	आखः स्यनेगु, बुसँका, कय्ता पुजा, इहि, बाह्नाः, इहिपा, बुराबुरी जंक्व, सिथं यंकेगु, अर्घजलय् तयेगु, दाह संस्कार, वयां लिपाया ज्या	थीथी च्वसु व किपा	थीथी च्वसुत व्वंके बियादिसँ । २. मृत्यु संस्कारया ज्याखँत छसिकथं खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	छसिकथं धयादिसँ । २. मृत्यु संस्कारया ज्याखँत छसिकथं बयान यानादिसँ ।	
४) सम्पदा	१२. भिगू विश्व सम्पदाया नां धायेफैगु व बयान याकेफैगु ।	१. भिगू विश्व सम्पदा	१. भिगू विश्व सम्पदायाबारे च्वसु, किपा व भिडियो क्लिप्स	१. थ्व सम्बन्धी च्वसुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ - पशुपतिनाथ, बौद्ध, लुम्बिनी, स्वयम्भू, चांगु नारायण, यें हनुमानध्वाखा लाय्कू, यलया लाय्कू, ख्वपया लाय्कू, चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज व सगरमाथा । २. थ्व सम्बन्धी किपा व भिडियो क्यना नां धायेके वीगु व बयान याके बियादिसँ ।	१. भिगू विश्व सम्पदाया नां धयादिसँ ।	८
५) सीप, कला कौशल व व्यवसाय	१३. जातीय व्यवस्थापन (विस्तृत रूप) यायेफैगु । १४. गोपाल वंश व महिषपाल	१. कर्माचार्य - द्यः पुजा याइपिं, शाक्य - लुँज्या याइपिं, चित्रकार - किपा च्वइपिं, ...	१. थीथी नेवाः जातितय् थःगु ज्याकथं ज्या याइ- पिनिगु धलःया चार्ट	१. सामग्री बियातःगु चार्ट क्यनाः नेवाःतय् थीथी जातितय् थःथःगु ज्याकथंया जातीय व्यवस्थापनबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. गोपाल वंश व महिषपाल वंश	१. राजभण्डारी व जोशीतय् ज्या छु जुइ ? २. गोपाल वंश व महिषपाल वंशया शासनकालय् जूगु	४

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	वंशबारे बयान यायेफैगु	२. गोपाल वंश व महिषपाल वंश नेवा: हे ख: ।	२. गोपाल वंश व महिषपाल वंशबारेया इतिहास	नेवा: हे जूगुलिं वय्क:पिनिगु शासनकालय् जूगु विकासया इतिहास बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	विकासयाबारे बयान यानादिसँ ।	
६) नैतिक शिक्षा	१५. परम्परागत कानून (costomary law) कथं व्यवहार यायेफैगु ।	१. परम्परागत व्यवहार (५ पुस्ता तक थ: इहिपा याये मज्यू)	१. परम्परागत व्यवहार च्यात:गु पम्पलेट, च्वसु	१. परम्परागत व्यवहार च्यात:गु पम्पलेट, च्वसु आदि ब्वंके वीया खँल्हाबल्हा यानादिसँ । दसुकथं च्यात:गु लाकां न्ह्याना वनेमज्यू, सीका:भ्वय् नयेबलय् थकालि मदंतले दनेमज्यू .....।	१. भीसं परम्परागत व्यवहार छाया छ्यलेमा: ? बयान यानादिसँ ।	४
७) भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप	१६. प्राकृतिक विपत्ति, लकस प्रदूषण व संरक्षणबारे बयान यायेफैगु ।	१. प्राकृतिक विपत्ति, लकस प्रदूषण व संरक्षण	१. थ्व सम्बन्धी किपा, भिडियो क्लिप्स व च्वसु	१. प्राकृतिक विपत्ति, लकस प्रदूषणबारे किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: थ्वया कारणबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. थ्वया संरक्षणबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. प्राकृतिक विपत्ति व लकस प्रदूषणया कारणबारे बयान यानादिसँ । २. थुकिया रोकथामबारे बयान यानादिसँ ।	८
८) स्वास्थ्य, शारीरिक, योग व कासा	१७. कोभिड १९ व दमरोगया कारण नापं बचे जुइगु उपायबारे बयान यायेफैगु	१. कोभिड-१९ व दमरोगया कारण व बचे जुइगु उपाय २. शीथी योग : आसन,	१. कोभिड-१९ व दमरोगया कारण व बचे जुइगु उपाय बारेया पोष्टर, पम्पलेट,	१. कोभिड-१९ व दमरोगया कारण व बचे जुइगु उपायबारेया पोष्टर, पम्पलेट, किपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: खँल्हाबल्हा यानादिसँ । २. पाठ्यवस्तुइ बियात:गु कथं शीथी योगया म्हसीका बिया:	१. कोभिड-१९ व दमरोगया कारण व बचे जुइगु उपायबारे बयान यानादिसँ । २. योग, आसन, प्राणायाम,	८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	१८. योग : आसन, प्राणायाम, ध्यान (विपश्यना) म्हसीका धायेफैगु व थ्वया बारे बयान यायेफैगु ।	प्राणायाम, ध्यान (विपश्यना)	क्रिपा व भिडियो क्लिप्स २. थीथी योग : आसन, प्राणायाम, व ध्यान (विपश्यना) यानाच्वंगु क्रिपा व भिडियो क्लिप्स	व थ्वबारे बयान यानादिसँ । ३. विपश्यना ध्यानया क्रिपा व भिडियो क्लिप्स क्यना: प्रयोग यानादिसँ ।	विपश्यना ध्यानया परिभाषा बियादिसँ । ३. छिं स्यूगु योगया आसन याना: क्यनादिसँ ।	
९)व्यक्ति म्हसीका	१९. निष्ठानन्द वज्राचार्य, प्रा.डा.चुन्दा वज्राचार्य, चिनीकाजी ताम्राकार, सिद्धिनरसिंह मल्ल, जगतप्रकाश मल्ल, केशव उदास, पिनिगु योगदानबारे बयान	१. निष्ठानन्द वज्राचार्य, डा. चुन्दा वज्राचार्य, गंगालाल श्रेष्ठ, चिनीकाजी ताम्राकार, सिद्धिनरसिंह मल्ल, जगतप्रकाश मल्ल, केशव उदास-पिनिगु	१. निष्ठानन्द वज्राचार्य, डा. चुन्दा वज्राचार्य, गंगालाल श्रेष्ठ, चिनीकाजी ताम्राकार, सिद्धिनरसिंह मल्ल, जगतप्रकाश मल्ल, केशव उदासया	१. वय्कःपिनिगु कृति व्वके बीगु । २. वय्कःपिनिगु योगदान बारे खँलाबल्हा यानादिसँ । निष्ठानन्द वज्राचार्य - गद्य गुरु, प्रा.डा. चुन्दा वज्राचार्य - नेपाल- भाषा कया: पीचए.डी. यानादीम्ह न्हापांम्ह, चिनीकाजी ताम्राकार - तक्मा दयेकीम्ह, सिद्धिनरसिंह मल्ल - न्हापांम्ह नाटककार, जगतप्रकाश मल्ल - न्हापांम्ह पूधा: प्याखं च्वःम्ह, केशव उदास - सर्वसाधारण	१. वय्कःपिनिगु योगदानबारे बयान यानादिसँ ।	३२

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सहजीकरण सिकाइ क्रियाकलाप	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
	यायेफैगु ।	योगदान	कृति	पाखेंया न्हापांम्ह कवि ।		
१०) लिपि	२०. रञ्जना लिपिं बाह्रखरी नापं खँग्वः व खँपु च्वयेफैगु २१. नेपाःया थीथी लिपिया बारे म्हसीका बी फैगु ।	१. रञ्जना लिपिया बाह्रखरी २. नेपाःया थीथी लिपिया बारे म्हसीका	१. रञ्जना लिपिं च्वयातःगु बाह्रखरीया चार्ट २. थीथी लिपिया चार्ट	१. रञ्जना लिपिं बाह्रखरी च्वकेगु । २. बियातःगु चार्ट छ्यलाः थीथी लिपिवारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।	१. रञ्जना लिपिं बाह्रखरी च्वयादिसँ । २. थीथी लिपिवारे म्हसीका बियादिसँ ।	१६
						१२८

खण्ड घ

मूल्याङ्कन योजना

थ्व पाठ्यक्रमयात इलंह्वाःगु, स्तरीय बालकेन्द्रित, गुणात्मक व जीवनोपयोगी नापं समावेशी कथं निर्माण यानागु दु । ब्वनामिपिसं ब्वनाः व अवलोकन यानाः स्यना काइगुलिं इमिगु ब्यापक सहभागिता व स्यना कायेगु निमित्तं हःपाः विइमाः, व उकियागु आधारय् मूल्याङ्कन यायेमाः ।

ब्वनामिपिनिगु मूल्याङ्कन प्रक्रियायात व्यवस्थित रूपं तयेत ब्वनामिं व्यक्तिगत प्रगति विवरणया फाइलया व्यवस्था यायेमाः । थुकी ब्वनामिपिनिगु हाजिरी, अनुशासन, कक्षा ज्या, छेज्या, परियोजना ज्या, सृजनात्मक ज्या, व्यवहारय् परिवर्तन आदिया ल्याःचाः यानाः अभिलेख तयेमाः । नापं ब्वनामिया उपलब्धिया बारे ब्वनेकुथिइ सहलह यायेगु व्यवस्था यायेमाः । ब्वनामि मूल्याङ्कनया भवलय् ब्वनामिया सिकाइ उपलब्धिया वास्तविक पहिचान यानाः सुधारात्मक स्यनेकने यायेमाः ।

तगिं छगूनिसें स्वंगूतक १०० प्रतिशत पूर्णाकया निरन्तर ब्वनामि मूल्याङ्कन यायेमा । तगिं प्यंगू व न्यागुली ७५ पूर्णाकया प्रयोगात्मक व २५ पूर्णाकया आवधिक मूल्याङ्कन यायेमाः । अथेहे तगिं खुगूनिसें च्यागूतक ५० प्रतिशत प्रयोगात्मक मूल्याङ्कन व ५० प्रतिशत आवधिक मूल्याङ्कन यायेमाः ।

तगिं प्यंगूनिसें च्यागूतकया आवधिक परीक्षाया लागि विशिष्टीकरण तालिका क्वय् बियातगु दु । अथेहे आधारभूत तहया अन्तय् महानगरस्तरीय परीक्षा सञ्चालन जुइ । थुकिया लागि विशिष्टीकरण तालिका नं क्वय् बियातःगु कथं जुइ ।

प्रयोगात्मक ज्याया लागि क्वय् बियातःगु कथं ६४ पाठ्यभार क्वःछीमाः

क) अवलोकन ज्याया लागि	-	१८ पाठ्यभार
ख) रचनात्मक ज्याया लागि	-	१४ पाठ्यभार
ग) परियोजना ज्याया लागि	-	१२ पाठ्यभार
घ) सुचुकुचु ज्याया लागि	-	१० पाठ्यभार
ड) म्हसीका ज्याया लागि	-	१० पाठ्यभार
मुक्कं	-	६४ पाठ्यभार

१) ब्वनामि मूल्याङ्कन

पाठ्यक्रमं निर्धारण यानातःगु सक्षमताकथं ज्ञान, सीप व व्यवहार ब्वनामिपिसं व्यक्त याये फत वा मफत वा गुलितक काल धकाः लेखाजोखा यायेगु ज्या हे ब्वनामितय्गु मूल्याङ्कन खः । उकिं स्यनेकने ज्याभवः व मूल्याङ्कनय् अतिकं थवंथवय् स्वापू दु । उकिं छम्ह ब्वनामिया निर्णयात्मक मूल्याङ्कन (तगिं बढे यायेगु ज्या) आवधिक व निरन्तर ब्वनामि मूल्याङ्कनया आधारय् यायेमाः ।

२) निरन्तर ब्वनामि मूल्याङ्कन अभिलेख प्रक्रिया

निरन्तर ब्वनामि मूल्याङ्कन प्रक्रियाया मू आज्जु धयागु हे सयेकाच्चपिं ब्वनामिपिनिगु सिकाइया स्तर पत्ता लगे यानाः म्हो सयेकूपिं मस्तयूत विशेष ध्यान बियाः व्यक्तिगत रुपं स्यनेत हःपाः बिङ्गु खः । निरन्तर मूल्याङ्कनय् प्रयोगात्मक ज्या, ब्वनेकुथिइ ब्वनामिपिनिगु उपस्थिति, व्यवहारय् परिवर्तन, कक्षा ज्या व स्यनेकने सम्बद्ध सिर्जनात्मक ज्या लाः वइ । थुकी स्यनामिपिसं निरन्तर रुपय् मूल्याङ्कन यायेमाः । थुकिया लागि क्वय् न्ह्यथनाकथं ब्वनामिपिनिगु अभिलेख तयेमाः ।

पाठगत आधारय् ब्वनामिपिसं स्यनाकाःगु खँयात फाराम भरे यानाः फारामय् तोके यानाकथं अभिलेख तयेमाः ।

अनुसूची : १

श्री .....व्वनेकुथि

.....

निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन फाराम

व्वनामिया नां : ..... तगिं : ..... रोल नं. : .....

बौया नां : ..... मांया नां : .....

थाय्वाय् : ..... फोन ल्या: : .....

शैक्षिक सत्र .....

प्रथम / द्वितीय / वार्षिक परीक्षा

क्र.सं.	पाठ	कक्षा ज्या २	परियोजना ज्या २	व्यवहारिक परिवर्तन २	सिर्जनात्मक ज्या २	हाजिरी २	जम्मा १०	कैफियत
१								
२								
३								
४								
५								

पाठगत प्राप्ताङ्क : .....

जम्मा प्राप्ताङ्क : .....

ग्रेड : .....

क्वय् वियात:गुकथं क, ख, ग ग्रेडिङ्ग यायेगु :

- क) ९० प्रतिशत व वसिवें च्वय् - A⁺ (उत्कृष्ट)
- ख) ७५ व वसिवें च्वय् ९० प्रतिशत सिबें कम - A (उच्च)
- ग) ६० व वसिवें च्वय् ७५ प्रतिशत सिबें कम - B (वांला)
- घ) ४५ व वसिवें च्वय् ६० प्रतिशत सिबें कम - C (सामान्य)
- ङ) ३० व वसिवें च्वय् ४५ प्रतिशत सिबें कम - D (कमजोर)
- च) ३० प्रतिशत सिबें कम - E (यक्को कमजोर)

कक्षा शिक्षकया विचा: .....

.....

कक्षा शिक्षकया ल्हा:चिं : ..... प्रधानाध्यापकया ल्हा:चिं : .....

न्हि ल्या: .....

अनुसूची : २

स्थानीय विषय नेपालभाषाया वार्षिक परीक्षाया लागि क्षेत्रगत विशिष्टीकरण तालिका २०७७

तर्गि ४ - ५

हुनिया तह न्ह्यसःया प्रकार	ज्ञान व बोध				उच्च दक्षता		व्यवहारिक सीप		मुक्कं न्ह्यसः	मुक्कं ल्याः	ई व्यवस्थापन	कैफियत
	अति चीघंगु		चीघंगु		चीघंगु							
	न्ह्यसःल्या	पूर्णाङ्क	न्ह्यसःल्या	पूर्णाङ्क	न्ह्यसःल्या	पूर्णाङ्क	न्ह्यसःल्या	पूर्णाङ्क				
१. भाषा			१	२					१	२	४ मिनेट	
२. नखःचखः व भेषभूषा	१	१	१	२	१	२			३	५	९ मिनेट	
३. संस्कार	१	१			१	२			२	३	५ मिनेट	
४. सम्पदा	१	१	१	२					२	३	५ मिनेट	
५. सीप, कला, कौशल व व्यवसाय							१	२	१	२	४ मिनेट	
६. नैतिक शिक्षा					१	२			१	२	३ मिनेट	
७. भौगोलिक स्वरुप व प्राकृतिक स्वरुप			१	२					१	२	४ मिनेट	
८. स्वास्थ्य, शारीरिक शिक्षा व कासा			१	२			१	२	२	४	७ मिनेट	
९. व्यक्ति म्हसीका	१	१							१	१	२ मिनेट	
१०. लिपि	१	१							१	१	२ मिनेट	
	५	५	५	१०	३	६	२	४	१५	२५	४५ मिनेट	

न्हयसःया पुचः, न्हयसःया ल्याः, छगू न्हयसःया ल्याः व ई व्यवस्थापन

	न्हयसः पुचः	न्हयसः ल्याः	छगू न्हयसःया ल्याः	मुक्कं ल्याः	ई व्यवस्थापन	कैफियत
पुचः 'क'	अति चीधंगु	५	१	५	९ मिनेट	
पुचः 'ख'	चीधंगु	१०	२	२०	३६ मिनेट	
जम्मा		१५		२५	४५ मिनेट	

नोट : तरिं ४ व ५ या लागि परीक्षा ई ४५ मिनेट व पूर्णाङ्क २५ जुइ ।

अनुसूची : ३

स्थानीय विषय नेपालभाषाया वार्षिक परीक्षायालागि क्षेत्रगत विशिष्टीकरण तालिका २०७७

तर्गि ६ - ८

हुनिया तह न्ह्यसःया प्रकार	ज्ञान व बोध				उच्च दक्षता		ब्याबहारिक सीप		जम्मा न्ह्यसः	जम्मा ल्या	ई ब्यबस्थापन	कैफियत
	अति चीधंगु		चीधंगु		चीधंगु		न्ह्यसःल्या	पूर्णाङ्क				
	न्ह्यसःल्या	पूर्णाङ्क	न्ह्यसःल्या	पूर्णाङ्क	न्ह्यसःल्या	पूर्णाङ्क						
१. भाषा			१	२	१	२			२	४	७ मिनेट	
२. नखःचखः व भेषभूषा			१	२	१	२	१	४	३	८	२१ मिनेट	
३. संस्कार			२	२	१	२			३	६	१० मिनेट	
४. सम्पदा			२	२	१	२			३	६	१० मिनेट	
५. सीप, कला, कौशल व व्यवसाय	१	१			१	२			२	३	५ मिनेट	
६. नैतिक शिक्षा	१	१			१	२			२	३	४ मिनेट	
७. भौगोलिक स्वरुप व प्राकृतिक स्वरुप			१	२	१	२			२	४	६ मिनेट	
८. स्वास्थ्य, शारीरिक शिक्षा व कासा			१	२	२	२	१	४	४	१०	१८ मिनेट	
९. ब्यक्ति म्हसिका	१	१			१	२			२	३	४ मिनेट	
१०. लिपि	१	१			१	२			२	३	५ मिनेट	
	४	४	८	१६	११	२२	२	८	२५	५०	९० मिनेट	

न्ह्यसःया पूच, न्ह्यसःया ल्या, छगू न्ह्यसःया ल्या व ई ब्यबस्थापन

	न्ह्यसः पूच	न्ह्यसः ल्या	छगू न्ह्यसःया ल्या	जम्मा ल्या	ई ब्यबस्थापन	कैफियत
पूच 'क'	अति चीधंगु	९	१	९	१६ मिनेट	
पूच 'ख'	चीधंगु	११	२	२२	४० मिनेट	
पूच 'ग'	तःधंगु	११	४	४४	७९ मिनेट	
जम्मा		३१		७५	१३५ मिनेट	

नोट : तगिं ६ निसैं ८ तकया लागि परीक्षा ई १ घण्टा ३० मिनेट व पूर्णाङ्क ५० जुइ ।

अनुसूची : ४
प्रयोगात्मक विशिष्टिकरण तालिका
तगिं १ - ८ या नितिं पूर्णांक

क्र.सं.	ज्या विवरण	तगिं १ - ३	तगिं ४ - ५	तगिं ६ - ८	कैफियत
१	अनियमितता	१०	५	५	
२	सहभागिता	१०	१०	५	
३	कक्षाकार्य/गृहकार्य	१०	१०	५	
४	परियोजना कार्य/ अध्ययन भ्रमण, प्रतिवेदन लेखन आदि	२०	३०	१५	
५	खंल्हाबल्हा व च्वज्या	२०			
६	सृजनात्मक ज्या	२०	१५	१५	
७	व्यवहार परिवर्तन	१०	५	५	
	जम्मा	१००	७५	५०	